

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Rzeszowie

LRZ.410.007.02.2019

Edyta Wilk - Podkarpacki Wojewódzki Inspektor
Ochrony Roślin i Nasiennictwa
Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin
i Nasiennictwa w Rzeszowie,
ul. Mariana Langiewicza 28, 35 – 101 Rzeszów

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

zmienione zgodnie z treścią uchwały nr KPK-KPO.443.136.2019
Komisji Rozstrzygającej z dnia 5 sierpnia 2019 r.

P/19/086 – System bezpieczeństwa obrotu środkami ochrony roślin

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Rzeszowie, ul. Mariana Langiewicza 28, 35 – 101 Rzeszów, nr regonu 691670685, zwany w dalszej treści „WIORiN.”
Kierownik jednostki kontrolowanej	Edyta Wilk – Podkarpacki Wojewódzki Inspektor Ochrony Roślin i Nasiennictwa (PWIORiN) od dnia 30 stycznia 2018 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnili: - Marian Sobutka od 22 września 2016 r. p.o. dyrektora, a od dnia 22 marca 2017 r. do dnia 29 stycznia 2018 r., jako dyrektor, - Błażej Borowiec od dnia 9 marca 2015 r. do 19 września 2016 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Przygotowanie organizacyjne do wykonywania zadań zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa wprowadzania środków ochrony roślin (ŚOR) do obrotu i nadzoru nad ich stosowaniem. 2. Realizacja zadań mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa wprowadzania ŚOR do obrotu i nadzoru nad ich stosowaniem. 3. Skuteczność systemu bezpieczeństwa wprowadzania ŚOR do obrotu i nadzoru nad ich stosowaniem. 4. Działania informacyjne, promocyjne, edukacyjne w zakresie bezpieczeństwa obrotu i stosowania ŚOR.
Okres objęty kontrolą	Lata 2016 – 2018, z wykorzystaniem dowodów sporządzanych przed lub po tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (NIK) ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie
Kontrolerzy	1. Jacek Wolan, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LRZ/64/2019 z dnia 10 kwietnia 2019 r. 2. Mieczysław Fajger, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LRZ/65/2019 z dnia 10 kwietnia 2019 r. (akta kontroli str. 1 - 4)

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA I JEJ UZASADNIENIE

NIK stwierdziła, że struktura systemu bezpieczeństwa wprowadzania do obrotu i stosowania ŚOR oraz kompetencje WIORiN w tym systemie są adekwatne do realizacji ustawowych celów, wynikających z ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o środkach ochrony roślin³ oraz ustawy z dnia 18 grudnia 2003 r. o ochronie roślin⁴.

¹ Dz. U. z 2019 r., poz. 489, dalej: ustawa o NIK.

² NIK formułuje ocenę ogólną, jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Dz. U. z 2018 r., poz. 1310.

NIK stwierdziła prawidłowe stosowanie przez WIORiN obowiązujących procedur kontrolnych w zakresie organizacji systemu wprowadzania do obrotu i nadzoru nad stosowaniem ŚOR.

WIORiN posiadał dostateczny poziom zatrudnienia pracowników o odpowiednich kwalifikacjach, zapewniających odpowiednią jakość i skuteczność działania Inspekcji, jak również wyposażenia w niezbędny sprzęt do przeprowadzania kontroli (wyposażenie osobiste i w środki transportu).

Pracownicy zatrudnieni w komórkach wewnętrznych, zajmujących się kontrolą ŚOR, posiadali właściwy, jasny i aktualny podział zadań i mimo niskiego poziomu zarobków, nie skutkowało on dużą fluktuacją kadry lub wakacjami na stanowiskach odpowiedzialnych za kontrolę

Organizacja, zasady i procedury transportu próbek do laboratoriów, badających próbki na pozostałości ŚOR oraz jakości ŚOR znajdujących się w obrocie, nie budzi zastrzeżeń NIK.

Struktura i kompetencje WIORiN w kwestii nadzoru nad obrotem i stosowaniem ŚOR są adekwatne do realizacji celów Inspekcji i mają swoje odzwierciedlenie w zakresie działania komórek organizacyjnych oraz stanowisk pracy w ramach tych komórek, podziału kompetencji i jakości kadr oraz objęcia procesem planowania całego zakresu działalności Inspekcji w ramach bezpieczeństwa wprowadzania do obrotu i stosowania ŚOR.

WIORiN w pełni realizował zadania bezpośrednio mu przypisane, jak również prowadził nadzór nad podległymi oddziałami terytorialnymi w zakresie realizacji zadań związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa wprowadzania do obrotu i nadzoru nad stosowaniem ŚOR.

NIK stwierdziła jednakże długi, niezależny jednak od WIORiN, czas oczekiwania na wyniki badań laboratoryjnych próbek na pozostałości ŚOR w płodach rolnych oraz na badanie jakości ŚOR, będących w obrocie gospodarczym, co powoduje nieskuteczność działań WIORiN, zmierzających do zapobieżenia przed wprowadzeniem do obrotu niebezpiecznych produktów rolnych i ŚOR.

W przypadku produktów rolnych zawierających pozostałości ŚOR, zagrażające zdrowiu lub życiu konsumentów, WIORiN zastosował procedury Systemu Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach (RASFF).

WIORiN właściwie i niezwłocznie reagował na zgłoszone skargi, doniesienia lub informacje dotyczące naruszenia przepisów w zakresie stosowania ŚOR, w tym zatrucia pszczół.

Zorganizowany w WIORiN system pozwala na zminimalizowanie lub wykluczenie możliwości wprowadzenia do obrotu ŚOR, niespełniających norm oraz produktów rolnych, zawierających pozostałości ŚOR, zagrażające zdrowiu lub życiu konsumentów, jednakże pod warunkiem znacznego zminimalizowania czasu oczekiwania na wyniki badań laboratoryjnych próbek.

Obecne terminy oczekiwania na wyniki badań laboratoryjnych próbek niejednokrotnie uniemożliwiają WIORiN zapobieżenie wprowadzeniu do obrotu produktów rolnych, zawierających pozostałości ŚOR.

WIORiN na bieżąco współpracował z innymi organami kontrolnymi, organizacjami publicznymi, niepublicznymi lub związkami/stowarzyszeniami (m.in. ekologicznymi lub pszczelarskimi) w zakresie zapewnienia właściwego nadzoru nad wprowadzaniem do obrotu ŚOR i ich stosowaniem.

W działaniach informacyjnych WIORiN uwzględniał, w ramach nałożonych przez GIORiN obowiązków, problematykę w zakresie bezpieczeństwa obrotu i stosowania ŚOR, która nie budzi zastrzeżeń ze strony NIK pod względem jej zasięgu, aktywności i skuteczności.

⁴ Dz.U.2017.2138 j.t.

Pozytywnie układała się również współpraca WIORiN z organizacjami pozarządowym w działalności informacyjno-edukacyjnej, prowadzonej systematycznie przez Inspekcję.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁵ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Przygotowanie organizacyjne do wykonywania zadań zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa wprowadzania ŚOR do obrotu i nadzoru nad ich stosowaniem

Opis stanu faktycznego

1.1. Zarządzeniem Wojewody Podkarpackiego z dnia 29 czerwca 2010 r.⁶ nadano Statut WIORiN, zaś zarządzeniem PWIORiN z dnia 18 grudnia 2012 r. ze zmianami⁷, ustalono Regulamin Organizacyjny WIORiN, zatwierdzony przez Wojewodę Podkarpackiego w dniu 19 grudnia 2012 r., jak również każdorazowe jego zmiany.

Zgodnie z unormowaniami rozdziału II Regulaminu Organizacyjnego WIORiN, komórkami organizacyjnymi odpowiedzialnymi za wykonywanie zadań w zakresie kontroli nad wprowadzaniem do obrotu i stosowaniem ŚOR jest Dział Ochrony Roślin i Techniki oraz 17 oddziałów terenowych WIORiN.

Zgodnie ze standardami kontroli zarządczej dla jednostek sektora finansów publicznych, zawartymi w komunikacie Nr 23 Ministra Finansów, struktura organizacyjna WIORiN została dostosowana do aktualnych celów i realizowanych zadań.

Zakres zadań, uprawnień i odpowiedzialności pracowników poszczególnych komórek organizacyjnych WIORiN oraz zakresy podległości pracowników zostały określone w formie pisemnej, w sposób przejrzysty i spójny.

Aktualny zakres obowiązków, uprawnień i odpowiedzialności został określony dla każdego pracownika WIORiN.

Ze względu na sezonowość realizacji zadań nadzorczy – kontrolnych przez WIORiN, występuje zjawisko określania dla jednego stanowiska wielu zadań, celem zapewnienia właściwego i efektywnego wykorzystywania zasobów ludzkich do wykonywania wszystkich obowiązków, nałożonych ustawowo na WIORiN.

Analiza zakresów obowiązków pracowników WIORiN wykazała tzw. „przenikanie się” trzech głównych działów zadań realizowanych przez WIORiN, tj. Działu Ochrony Roślin i Techniki, Działu Fitosanitarnego oraz Działu Nadzoru Nasiennego, nie mniej jednak PWIORiN dokonał jasnego podziału zadań na stanowiskach pracy, który w pełni wyczerpuje katalog zadań i obowiązków w zakresie kontroli nad wprowadzaniem do obrotu i stosowaniem ŚOR.

Zatrudnienie w WIORiN w poszczególnych latach na koniec każdego roku okresu 2016 - 2018 w etatach i osobach oraz ruch kadrowy przedstawiało się następująco:

- 1) 2016 r. – 141,62 etatu (145 osób), fluktuacja - 0 (2 osoby na urlopie bezpłatnym w stanie zatrudnienia),
- 2) 2017 r. – 137,49 etatu (141 osób), fluktuacja - 8 osób (2 osoby na urlopie bezpłatnym w stanie zatrudnienia),

⁵ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych.

Ocena częściowa może być sformułowana, jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁶ Zarządzenie Nr 154/10 z dnia 29 czerwca 2010 r.

⁷ Zarządzenie Nr 35/12 z dnia 18 grudnia 2012 r., zm. Nr 5/2015 z dnia 27 lutego 2015, zm. Nr 5/17 z dnia 11 kwietnia 2017 r.

3) 2018 r. – 139,36 etatu (143 osoby), fluktuacja – 3 osoby (3 osoby na urlopie bezpłatnym w stanie zatrudnienia).

Współczynnik zmiany stanu zatrudnienia w osobach ogółem, jak również wśród pracowników, zajmujących się sprawami prowadzenia kontroli, był znikomy i nie miał wpływu na realizację ustawowych zadań przez WIORiN.

Średnie wynagrodzenie (brutto) pracowników WIORiN w latach 2016 – 2018 przedstawiało się następująco:

- inspektor – 2.413 zł	- laboratorium – 3.305 zł
- starszy inspektor – 2.876 zł	- administracja – 3.287 zł
- specjalista – 3.291 zł	- administracja bez s.c. – 3.049 zł
- starszy specjalista – 3.488 zł	- kierownictwo – 5.022 zł
- główny specjalista – 3.949 zł	- dyrekcja – 8.644 zł

Średnia ogólna brutto dla całego WIORiN w 2016 r. wyniosła 36.157 zł, w 2017 r. - 37.110 zł, w 2018 r. - 44.706 zł, zaś w okresie 2016 – 2018 r. wyniosła 39.324 zł.

Niski poziom zarobków pracowników merytorycznych WIORiN nie wpłynął negatywnie na realizację planowanych, ustawowych zadań w kontrolowanym okresie.

(akta kontroli str. 5 - 23)

1.2. W br. WIORiN zatrudniał 85 pracowników, wykonujących czynności kontrolne.

Wyposażenie pracowników, wykonujących czynności kontrolne, w WIORiN przedstawiało się następująco:

- komputery stacjonarne – 53 sztuki,
- laptopy – 42 sztuki,
- telefony z dostępem do internetu – 18,
- drukarki mobilne – 21 sztuk,
- wiatromierze – 21 sztuk.

Ww. sprzęt był sprawny i służył do wykonywania czynności kontrolnych w terenie działania.

W 2018 r. WIORiN posiadał na stanie łącznie 35 sprawnych samochodów, przeznaczonych do wykonywania zadań kontrolnych.

Wymienionym sprzętem dysponowała centrala i oddziały w zależności od ich wielkości i liczby zatrudnionych pracowników.

W zakresie norm przydziału środków ochrony indywidualnej, odzieży ochronnej, roboczej, obuwia roboczego, kwoty zakupu oraz czasokresy użytkowania obowiązuje w WIORiN obecnie zarządzenie PWIORiN Nr 20/2018 z dnia 18 października 2018 r. w sprawie zmian norm przydziału odzieży ochronnej i roboczej dla pracowników WIORiN.

Osoby wykonujące czynności kontrolne w WIORiN zostały zaopatrzone w środki ochrony osobistej, tj.: rękawice jednorazowe, fartuchy ochronne, okulary oraz maseczki do ochrony dróg oddechowych, celem użycia w przypadku kontaktu ze ŚOR.

W WIORiN zachowano standardy kontroli zarządczej w ww. zakresie, wskazane w komunikacie Nr 23 Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2009 r.

W okresie 2016 – 2018 r. w WIORiN nie zdarzyły się wypadki przy pracy, związane z zatruciem, podtruciem lub poparzeniem ŚOR w czasie wykonywania zadań kontrolnych.

(akta kontroli str. 24 – 29, str. 242 – 249 i str. 326 - 327)

1.3. W latach 2016 – 2018 w WIORiN obowiązywały następujące procedury i wytyczne, w tym przede wszystkim dotyczące kontroli oraz poboru i badania próbek ŚOR oraz pozostałości ŚOR w płodach rolnych, a to:

- zarządzenie GIORiN Nr 6/14 z dnia 22 września 2014 r. w sprawie zasad kontroli w zakresie stosowania ŚOR, uchylone zostało zarządzeniem GIORiN Nr 5/18 z dnia 16 lutego 2018 r. i wprowadziło ono nowe zasady kontroli,
- zarządzenie GIORiN Nr 4/2016 z dnia 9 lutego 2016 r. w sprawie zasad przeprowadzania kontroli składu lub właściwości fizycznych lub właściwości chemicznych ŚOR,
- zarządzenie GIORiN Nr 8/2013 z dnia 24 maja 2013 r. w sprawie zasad rejestracji przedsiębiorców wykonujących działalność gospodarczą w zakresie wprowadzania do obrotu lub konfekcjonowania ŚOR,
- zarządzenie GIORiN Nr 10/2018 z dnia 27 kwietnia 2018 r. w sprawie zasad postępowania PIORiN⁸ w przypadkach podejrzenia zatrucia pszczoł ŚOR,
- zarządzenie GIORiN Nr 7/2013 z dnia 24 maja 2013 r. w sprawie wprowadzenia zasad przekazywania informacji w ramach Systemu RASFF,
- zarządzenie GIORiN Nr 4/2014 z dnia 4 lipca 2014 r. w sprawie zasad postępowania w zakresie integrowanej produkcji,
- zasady nadzoru metodycznego i technicznego przyrządów pomiarowych w jednostkach, prowadzących działalność w zakresie potwierdzania sprawności technicznej sprzętu, przeznaczonego do stosowania ŚOR, zatwierdzone w dniu 23 września 2016 r. przez GIORiN,
- wytyczne GIORiN na 2016 r., 2017 r. i 2018 r. odnośnie planu pracy i planu kontroli stosowania ŚOR, pobierania próbek ŚOR do badań składu lub właściwości fizycznych lub właściwości chemicznych ŚOR, pobierania próbek produktów rolnych do badań na obecność pozostałości ŚOR i monitoringu zużycia ŚOR.

Edyta Wilk – PWIORiN wyjaśniła, „że typowanie podmiotów do kontroli odbywało się na poziomie oddziałów WIORiN.

Przy wyborze podmiotów do kontroli brane były pod uwagę: wyniki wcześniejszych kontroli, stwierdzane nieprawidłowości w poprzednich kontrolach, wyniki badań monitoringowych, informacje z Zintegrowanego Systemu Informatycznego w Ochronie Roślin i Nasiennictwa (ZSI ORiN), dotyczące posiadania przez użytkowników ŚOR sprzętu sprawnego technicznie oraz zaświadczenia o ukończeniu szkolenia, uprawniającego do wykonywania zabiegów ochrony roślin. Dodatkowo przy typowaniu podmiotów do kontroli stosowania ŚOR brano pod uwagę, jakie rośliny uprawiane są w danym gospodarstwie, co wiązało się to z realizacją planu pobrania próbki produktów do badań laboratoryjnych na obecność pozostałości ŚOR i na jakiej powierzchni.

Szczegółowy plan kontroli stosowania ŚOR przez profesjonalnych użytkowników, opracowywany był w oparciu o podstawy statystyczne i dla każdego oddziału WIORiN wskazana była do wykonania liczba kontroli w poszczególnych grupach uprawowych i przedziałach obszarowych.

Kontrolami kompleksowymi objęte były podmioty prowadzące produkcję ŚOR (raz w roku), konfekcjonowania ŚOR (raz w roku), sprzedaż ŚOR (hurtownie - raz w roku), punkty detaliczne, w których w ostatnich latach stwierdzano nieprawidłowości (raz w roku), pozostałe punkty (przynajmniej raz w ciągu dwóch lat).

Ponadto prowadzone były kontrole doraźne w innych miejscach, np. targowiska, w których mógł być prowadzony nielegalny obrót ŚOR.

W ramach nadzoru nad stosowaniem ŚOR, kontrolami objęte były gospodarstwa prowadzące produkcję rolną (w określonych w planie) grupach uprawowych (uprawy rolnicze, sadownicze, warzywnicze) i przedziałach obszarowych.

⁸ Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa – dalej PIORiN

Zgodnie z wytycznymi, w każdym roku obejmowano kontrolami część gospodarstw dotychczas niekontrolowanych (w województwie podkarpackim istnieje duże rozdrobnienie gospodarstw, stąd wiele małych gospodarstw, stosujących ŚOR, jest kontrolowanych sporadycznie).

Kontrole stosowania ŚOR były nasilone szczególnie w okresie kwitnienia sadów i rzepaku z uwagi na ryzyko stwarzanych zagrożeń dla pszczoł i innych zapylaczy.

Kontrolami w zakresie stosowania ŚOR obejmowane były również podmioty wykonujące zabiegi ochrony roślin, m.in. na obszarach miejskich, prowadzące dezynfekcję przy zastosowaniu ŚOR w silosach, magazynach, stosujące ŚOR przy użyciu sprzętu agrolotniczego (w lasach), czy też wykonujące usługowe zaprawianie nasion ŚOR.

W ramach nadzoru nad techniką stosowania ŚOR, kontrolą kompleksową, co najmniej jedną w roku, objęte były podmioty wpisane do Rejestru przez PWIORiN, potwierdzające sprawność techniczną sprzętu do stosowania ŚOR w celu sprawdzenia rzetelności i zgodności prowadzonej działalności.

Wykonywane były również kontrole prawidłowości badań sprzętu przeznaczonego do stosowania ŚOR, w trakcie wykonywania badań sprzętu (w terenie) przez podmioty nie tylko mające siedzibę w województwie podkarpackim, ale również podmioty z innych województw.

Nadzór nad prowadzeniem szkoleń w zakresie ŚOR prowadzony był z częstotliwością podobną, jak nadzór nad prowadzeniem badań sprzętu do stosowania ŚOR.

Kontrolą kompleksową (raz w roku) objęte były podmioty prowadzące szkolenia wpisane do Rejestru przez PWIORiN, o ile w poprzednim roku przeprowadziły, co najmniej jedno szkolenie.

W trakcie trwania szkoleń organizowanych zarówno przez podmioty mające siedzibę w województwie podkarpackim jak i w innych województwach, prowadzone były kontrole w liczbie, nie więcej niż trzy, każdej jednostki w skali województwa.

Plan, zakres i częstotliwość pobierania próbek ŚOR do laboratoryjnych badań ich jakości oraz próbek produktów rolnych na obecność pozostałości ŚOR, został ściśle określony w przesłanych do WIORiN harmonogramach pobierania przedmiotowych próbek.

Z obowiązujących przepisów w sprawie pobierania próbek do badań laboratoryjnych nie wynika, w jakim czasie powinna być wykonana analiza od dnia dostarczenia próbki do laboratorium.”

(akta kontroli str. 25 i str. 30 - 54)

1.4. WIORiN dysponował 3 wyznaczonymi punktami wwozu kontroli odpraw fitosanitarnych: Korczowa – przejście drogowe, Medyka – przejście kolejowe i Rzeszów Jasionka – transport powietrzny.

WIORiN otrzymał z Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego w Rzeszowie (PUW), jak również z GIORiN, pismo odnośnie nowych regulacji prawnych, dotyczących punktów wwozu, które będą obowiązywać od 14 grudnia 2019 r., z prośbą o dokonanie analizy obecnej infrastruktury (inventaryzacji) i wyposażenia, niezbędnego do kontroli pod kątem spełnienia przyszłych wymogów, określonych w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego (PE) i Rady Unii Europejskiej (UE) Nr 2017/625 z dnia 15 marca 2017 r., projektach aktów wykonawczych i delegowanych do ww. rozporządzenia.

PWIORiN dokonał takiej analizy i przesłał ją do PUW, jak również do GIORiN.

Dostosowanie granicznych punktów kontrolnych do wymogów określonych w ww. rozporządzeniu zależne jest od konkretnego punktu wwozu i tak:

1) Punkt wwozu w Korczowej (przejście drogowe) posiada tylko obiekt do kontroli towarów, niewymagających temperatury regulowanej - zadaszona, oświetlona, oznakowana rampa, wyposażona w stół inspekcyjny ze zmywalną powierzchnią.

Punkt wwozu w Korczowej posiada dostęp i niezbędne wyposażenie do funkcjonowania systemów informatycznych oraz posiada wystarczającą liczbę odpowiednio wykwalifikowanych pracowników.

Pracownicy przeprowadzający kontrolę mają dostęp do przebieralni i toalet oraz do bieżącej ciepłej i zimnej wody oraz instalacji do mycia i suszenia/wycierania rąk w miejscu/pomieszczeniu do przeprowadzania inspekcji.

Miejsca wyładunku, pomieszczenia inspekcyjne oraz pomieszczenie do przechowywania towarów, a także przebieralnie i toalety dla pracowników służby fitosanitarnej nie stanowią obecnie pełnej jednostki roboczej, dlatego celowe jest wybudowanie budynku kontroli specjalnej, spełniającego standardy ustanowione w ww. rozporządzeniu.

Inwestycja ta pozwoliłaby na dostosowanie infrastruktury przejścia granicznego w Korczowej do wymogów UE i ponownego wyznaczenia punktu wwozu przesyłek, podlegających granicznej kontroli fitosanitarnej w obecnej lokalizacji.

Punkt wwozu w Korczowej nie posiada wyodrębnionych obiektów do odizolowania przesyłki lub jej części, przeprowadzania kwarantanny lub zniszczenia i pomieszczeń do kontroli towarów, wymagających temperatury regulowanej oraz do przechowywania przesyłki.

Zatrzymanie i odizolowanie przesyłki odbywa się w środku transportu, którym została dostarczona, a zniszczenie lub odkażenie przesyłki jest możliwe na podstawie umowy z klientem zewnętrznym.

2) Punkt wwozu w Medyce (przejście kolejowe) posiada obiekty do kontroli przesyłek kolejowych, niewymagających temperatury regulowanej - oświetlona, niezadaszona rampa przy torze bez trakcji elektrycznej i wyznaczone miejsce w obrębie stacji Medyka, także przy torze bez trakcji elektrycznej.

W obiektach tych znajdują się ruchome podesty ułatwiające dostęp do przesyłek i pomieszczenia biurowe z wyodrębnionym pomieszczeniem laboratoryjnym oraz magazynem prób.

Pomieszczenia te są zaopatrzone w bieżącą wodę oraz toaletę.

Punkt wwozu w Medyce posiada dostęp i niezbędne wyposażenie do funkcjonowania systemów informatycznych oraz posiada wystarczającą liczbę odpowiednio wykwalifikowanych pracowników.

Rozładunek przesyłki, np. z drewnem, jest możliwy tylko na wyznaczonej rampie, do odkażenia i kwarantanny przesyłki, wyznaczono osobny tor.

Zatrzymanie, odizolowanie oraz poddanie kwarantannie przesyłki towaru następuje w środku transportowym, którym została ona dostarczona.

Punkt wwozu w Medyce nie posiada pomieszczeń do przechowywania przesyłki. Przechowywanie przesyłki odbywa się również w środku transportu, którym została dostarczona.

3) Punkt wwozu - Rzeszów Jasionka (transport powietrzny) posiada obiekt do kontroli przesyłek lotniczych, niewymagających temperatury regulowanej - magazyn czasowego składowania w obrębie płyty lotniska, wyposażony w stół inspekcyjny ze zmywalną powierzchnią oraz pomieszczenie do kontroli towarów, wymagających temperatury regulowanej i do przechowywania przesyłki znajduje się w obrębie płyty lotniska.

Punkt wwozu w Rzeszowie Jasionce posiada dostęp i niezbędne wyposażenie do funkcjonowania systemów informatycznych i jest obsługiwany przez pracowników Oddziału Granicznego WIORiN w Korczowej.

Pracownicy przeprowadzający kontrolę mają dostęp do toalet.

Punkt wwozu - Rzeszów Jasionka nie posiada wyodrębnionych obiektów do przeprowadzania kwarantanny przesyłki lub jej zniszczenia.

Zniszczenie lub odkażenie przesyłki, ze względów na specyfikę lotniska, jest możliwe na podstawie umowy z klientem zewnętrznym.

Punkt wwozu Rzeszów Jasionka wymaga doposażenia w nowy sprzęt.

W celu dostosowania Granicznego Punktu Kontroli w Korczowej do wymogów rozporządzenia, PWIORiN zgłaszał do Wojewody Podkarpackiego potrzebę dostosowania infrastruktury na przejściu granicznym w Korczowej i złożył wniosek o wpisanie do planu rocznego 2019 r. zadania finansowanego w kwocie 600 tys. zł z rezerwy celowej pn. „Przemieszczanie do rozładunku towaru z rampą rozładowniczą, rękawem ochronnym wraz z wydzieloną częścią, przeznaczoną do składowania lub przechowywania towaru”.

Z inicjatywy PUW odbyło się spotkanie inspekcji, działających na terenie Drogowego Przejścia Granicznego w Korczowej, na którym rozpatrywano możliwości wykorzystania pomieszczeń użytkowanych przez Wojewódzki Inspektorat Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych w Rzeszowie (WIJHARS) na potrzeby kontroli granicznej, dokonywanej przez inspektorów Granicznej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Korczowej oraz inspektorów WIORiN, wykonujących kontrole towarów pochodzenia roślinnego.

Zakład Obsługi Przejść Granicznych PUW przedstawił koncepcję modernizacji pomieszczeń, będących w użytkowaniu WIJHARS, poprzez dostosowanie ich do wymogów rozporządzenia.

Wypracowana koncepcja została przesłana przez PUW do GIORiN.

GIORiN przekazał informację o przegłosowaniu w dniu 11 kwietnia 2019 r. na posiedzeniu Stałego Komitetu ds. Roślin, Zwierząt i Pasz tekstu regulacji uzupełniającej, wydanej na podstawie art. 64 ust. 4 rozporządzenia UE Nr 2017/625, wskazującego na nowy termin dostosowania granicznych punktów kontroli do dnia 14 grudnia 2021 r., z prośbą o kontynuowanie działań, mających na celu dostosowanie infrastruktury przejść granicznych do nowych wymagań, do dnia wejścia przepisów w życie.

W związku z tym zorganizowane zostało kolejne spotkanie robocze zainteresowanych inspekcji.

Podczas tego spotkania omówiono nowe koncepcje dostosowania infrastruktury do wymogów rozporządzenia poprzez budowę nowego budynku odpraw fitosanitarnych i sanitarnych, zawarcie porozumienia pomiędzy Inspekcją Weterynaryjną a WIJHARS oraz przejęcie przez PIORiN i dostosowanie do wymogów budynku, będącego w użytkowaniu WIJHARS.

Na wniosek przedstawicieli PUW postanowiono o przeprowadzeniu ponownego spotkania na przejściu granicznym w Korczowej.

Edyta Wilk wyjaśniła, „że należy podkreślić, że pomimo bardzo dobrej współpracy WIORiN, zarówno z PUW jak i GIORiN, przy jednoczesnym braku aktów wykonawczych, delegowanych do rozporządzenia UE Nr 2017/625, dotyczącego minimalnych wymagań dla punktów kontroli granicznej, trudno jest precyzyjnie określić wszystkie zmiany w poszczególnych punktach wwozu, które w przyszłości dawałyby gwarancję ich zatwierdzenia w myśl nowych przepisów.

Zarówno budowa, rozbudowa jak i przebudowa budynku lub tylko zmiana sposobu użytkowania jego części jest złożonym procesem inwestycyjnym, który wymaga najpierw opracowania dokumentacji projektowo-kosztorysowej, przeprowadzenia procedur administracyjnych oraz zapewnienie finansowania.

W obecnym stanie prawnym, by Wojewoda Podkarpacki mógł zgłosić realizację zadań inwestycyjnych do planu budżetu państwa, musi dysponować szczegółowymi przepisami w tym zakresie, aby możliwe było racjonalne i mające swoje odzwierciedlenie w przepisach prawa, zaprojektowanie przedmiotowej infrastruktury.

Podsumowując powyższe, w celu zapewnienia minimalnych wymogów dla punktów kontroli granicznej, określonych w art. 64 rozporządzenia PE i Rady UE Nr 2017/625 z dnia 15 marca 2017 r. w sprawie kontroli urzędowych i innych czynności urzędowych, przeprowadzanych w celu zapewnienia stosowania prawa żywnościowego i paszowego oraz zasad dotyczących zdrowia i dobrostanu zwierząt, zdrowia roślin i ŚOR, koniecznym jest wybudowanie w punkcie wwozu w Korczowej budynku do kontroli towarów, wymagających temperatury regulowanej i do przechowywania przesyłek lub dostosowanie istniejącego budynku, będącego w użytkowaniu WIJHARS, do potrzeb PIORiN (przejęcie w użytkowanie lub użytkowane wspólnie w ramach porozumienia)."

(akta kontroli str. 55 – 92 i str. 30 - 54)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

Stwierdzono, że struktura systemu bezpieczeństwa wprowadzania do obrotu i stosowania ŚOR oraz kompetencje WIORiN w tym systemie były adekwatne do realizacji celów.

Należy stwierdzić zgodność działań WIORiN zarówno z obowiązującym prawem, jak również z istniejącymi i stosowanymi regulacjami i procedurami wewnętrznymi PIORiN.

Właściwie zorganizowano strukturę WIORiN w zakresie systemu bezpieczeństwa wprowadzania do obrotu i stosowania ŚOR, tj. kompetencje WIORiN w kwestii nadzoru nad obrotem i stosowaniem ŚOR mają swoje odzwierciedlenie w zakresie działania komórek organizacyjnych oraz stanowisk pracy w ramach tych komórek, głównie Działu Ochrony Roślin i Techniki oraz oddziałów terenowych, jak również podziału kompetencji i jakości kadr

Procesem planowania objęto cały zakres działalności Inspekcji w ramach bezpieczeństwa wprowadzania do obrotu i stosowania ŚOR.

WIORiN podejmował działania celem zapewnienia minimalnych wymogów dla punktów kontroli granicznej, określonych w art. 64 rozporządzenia PE i Rady UE Nr 2017/625.

OBSZAR

2. Realizacja zadań mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa wprowadzania ŚOR do obrotu i nadzoru nad ich stosowaniem

Opis stanu
faktycznego

2.1. WIORiN w latach 2016 - 2018 corocznie otrzymywał z GIORiN wytyczne do sporządzenia planu pracy i rocznego planu kontroli oraz wytyczne do planu kontroli stosowania ŚOR, opracowane przez Instytut Ochrony Roślin Państwowy Instytut Badawczy w Poznaniu - Oddział w Sośnicowicach (IOR-PIB).

Uwzględniając niniejsze wytyczne, Dział Ochrony Roślin i Techniki sporządził w wyznaczonym terminie plany pracy i plany kontroli i PWIORiN zatwierdził je oraz terminowo przekazał do stosowania do wszystkich oddziałów WIORiN.

(akta kontroli str. 93 - 249)

2.2. W okresie 2016 – 2018 WIORiN przeprowadził łącznie 4.362 kontrole ogółem, z których 3.337 dotyczyło kontroli planowanych (co stanowiło 77% ogółu kontroli).

Z ogólnej liczby wykonanych kontroli, ich realizacja w poszczególnych latach przedstawia się następująco

1) 2016 r. – 1.895, w tym 269 z tytułu nadzoru nad obrotem i konfekcjonowaniem ŚOR i 1.592 z tytułu nadzoru nad stosowaniem ŚOR,

2) 2017 r. – 1.241, w tym 283 z tytułu nadzoru nad obrotem i konfekcjonowaniem ŚOR i 929 z tytułu nadzoru nad stosowaniem ŚOR,

3) 2018 r. – 1.226 w tym 294 z tytułu nadzoru nad obrotem i konfekcjonowaniem ŚOR i 901 z tytułu nadzoru nad stosowaniem ŚOR.

Liczba kontroli przypadająca na jednego kontrolera WIORiN w 2016 r. wynosiła 76 kontroli, w 2017 r. – 50 kontroli i w 2018 r. – 49 kontroli.

WIORiN w latach 2016 - 2018 prowadził wspólne kontrole w gospodarstwach produkcyjnych w zakresie stosowania ŚOR, w tym pobierał próbki produktów rolnych na obecność pozostałości ŚOR oraz z zakresu nadzoru nad obrotem i konfekcjonowaniem ŚOR z pracownikami:

1) PIS - 129 kontroli, z tego w 2016 r. – 46 kontroli, w 2017 r. – 43 kontrole oraz w 2018 r. – 40 kontroli.

2) Inspekcji Weterynaryjnej - 6 kontroli, z tego w 2016 r. – 2 kontrole, w 2017 r. – 1 kontrola oraz w 2018 r. – 3 kontrole.

3) Służby Celnej – 13 kontroli, z tego w 2016 r. – 1 kontrola, w 2017 r. – 2 kontrole oraz w 2018 r. – 10 kontroli.

Przeprowadzone przez WIORiN w latach 2016 – 2018 kontrole ujawniły następujące nieprawidłowości:

- nieprawidłowy skład albo właściwości fizyczne lub chemiczne ŚOR, przemieszczanych w procedurze tranzytu przez terytorium RP – 7,
- przekroczenia najwyższych dopuszczalnych poziomów ŚOR w produktach rolnych – 5,

- zatrucia pszczół ze względu na naruszenie przepisów ustawy o ŚOR przez użytkowników profesjonalnych – 4,
- zagrożenia życia lub zdrowia ludzi – 2,
- wykrycia nielegalnego wprowadzenia do obrotu ŚOR – 0,
- przypadki naruszenia przepisów ustawy o ŚOR, skutkujących nałożeniem mandatu karnego i ewentualnym zawiadomieniem organów ścigania – 117,
- jedną sprawę WIORiN przekazał do organów ścigania, która została umorzona.

WIORiN wspólnie z innymi inspekcjami prowadził analizy i oceny realizacji wspólnych kontroli i uzgadniał kierunki działań, wynikających ze specyfiki zagrożeń, które mogą powstawać na etapie produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego.

WIORiN w latach 2016 – 2018 w pełni zrealizował roczne plany kontroli w ww. zakresie.

(akta kontroli str. 250 – 271 i str. 30 - 54)

2.3. System pobierania próbek ŚOR do badań jakościowych oraz próbek produktów rolnych na obecność pozostałości ŚOR i wysyłania ich do wskazanych przez GIORiN laboratoriów opracowano w WIORiN zgodnie z wytycznymi GIORiN w tym zakresie.

Badania laboratoryjne próbek ŚOR, pobranych w ramach urzędowej kontroli, przeprowadzanych przez WIORiN, wykonywał IOR-PIB w Poznaniu Oddział w Sośnicowicach, natomiast badania próbek produktów rolnych na obecność pozostałości ŚOR wykonywały laboratoria:

- IOR-PIB Zakład Badania Pozostałości ŚOR w Poznaniu,
- IOR-PIB Laboratorium Badania Pozostałości ŚOR w Sośnicowicach,
- IOR-PIB Terenowa Stacja Doświadczalna w Białymstoku,
- Instytut Ogrodnictwa w Skierniewicach – Zakład Badania Bezpieczeństwa Żywności,

- Centralne Laboratorium PIORiN w Toruniu – Pracownia Badania Pozostałości ŚOR.

Pracownik WIORiN pobierał próbki ŚOR oraz próbki płodów rolnych do badań laboratoryjnych w trakcie kontroli, w sposób określony w rozporządzeniach Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi (MRiRW) z dnia 27 listopada 2013 r. w sprawie pobierania próbek ŚOR do badań laboratoryjnych oraz w sprawie pobierania roślin, produktów roślinnych lub przedmiotów do badań na obecność pozostałości ŚOR⁹ (rozporządzenia MRiRW z dnia 27 listopada 2013 r.).

Z pobrania próbek sporządzano protokół w trzech egzemplarzach (jeden egzemplarz pozostawiano podmiotowi kontrolowanemu lub osobie przez niego upoważnionej, drugi w aktach sprawy, a trzeci przekazywano laboratorium, wykonującemu badania wraz z pobraną próbką).

Próbki, niezwłocznie po ich pobraniu, umieszczane były w czystym opakowaniu. Opakowanie było plombowane przy użyciu plomby, zawierającej indywidualny niepowtarzalny numer i oznakowane, zgodnie z wymogami określonymi w ww. rozporządzeniu.

Wszystkie czynności związane z pobieraniem próbek środków ŚOR i płodów rolnych do badań laboratoryjnych, pracownik WIORiN wykonywał w obecności podmiotu kontrolowanego lub osoby przez niego upoważnionej.

Próbki laboratoryjne ŚOR do badań wysyłane były przez pracowników oddziałów WIORiN za pośrednictwem operatora pocztowego, natomiast próbki płodów rolnych wysyłane były do laboratoriów za pośrednictwem firm kurierskich.

Inspektorzy WIORiN pobierali próbki ŚOR, wyłącznie w opakowaniach jednostkowych o pojemności do 5 kg/l, natomiast próbki środków z opakowań o pojemności powyżej 5 kg/l są pobierane przy współudziale upoważnionych przez PWIORiN pracowników IOR-PIB w Poznaniu Oddział w Sośnicowicach (pracownicy IOR-PIB fizycznie pobierają próbkę środka).

Po pobraniu próbki, opakowanie z którego pobrano próbkę, zostało zabezpieczone i zaplombowane zgodnie ze sposobem, określonym w rozporządzeniu MRiRW z dnia 27 listopada 2013 r., stosownymi plombami, przekazanymi przez GIORiN do dyspozycji IOR-PIB w Poznaniu Oddział w Sośnicowicach.

Inspektor WIORiN sporządzał protokół pobrania próbki (protokół podpisuje podmiot kontrolowany, pracownik WIORiN i pracownik IOR-PIB).

Próbkę ŚOR transportowali do laboratorium pracownicy IOR-PIB Oddział w Sośnicowicach.

W latach 2016 - 2018 WIORiN nie został wyznaczony przez GIORiN do realizacji planowanej kontroli jakości ŚOR, wprowadzonych do obrotu w dużych opakowaniach (pow. 5 kg/l).

W kontrolowanym okresie, w trakcie realizowanych urzędowych kontroli w zakresie nadzoru nad obrotem i konfekcjonowaniem ŚOR, inspektorzy WIORiN pobrali do urzędowych badań kontroli łącznie 36 próbek ŚOR w opakowaniach jednostkowych. Badania laboratoryjne pobranych próbek nie wykazały odstępstw od norm jakościowych w odniesieniu do parametrów, określonych w procesie rejestracji, skutkujących wycofaniem ŚOR z obrotu.

Średni czas oczekiwania na wyniki badań próbek ŚOR w 2016 r. wynosił 45 dni, w 2017 r. wynosił 125 dni (czas badania 8 spośród 11 badanych próbek, znacznie przekroczył 3 miesiące), zaś w 2018 r. wynosił 46 dni.

Wszystkie badania próbek ŚOR w poszczególnych latach wykonywał IOR PIB w Poznaniu Oddział w Sośnicowicach.

Najkrótszy czas badania próbek ŚOR wyniósł 8 dni, natomiast najdłuższy 251 dni, tj. ponad 8 miesięcy.

⁹ Dz. U. poz. 1549 i poz. 1512.

Średni czas oczekiwania na wyniki badań próbek pozostałości ŚOR w płodach rolnych w 2016 r. wynosił 53 dni, w 2017 r. wynosił 47, zaś w 2018 r. wynosił 52 dni. Badania próbek pozostałości ŚOR w płodach rolnych w latach 2016 - 2018 wykonywały następujące laboratoria:

- IOR-PIB Poznań: łącznie 12 próbek (2,8% ogółu próbek pobranych przez WIORiN), średni czas badania próbki przez laboratorium wynosił 24 dni, minimalny 11 dni, maksymalny 101 dni,
- IOR-PIB Laboratorium Badania Pozostałości ŚOR w Sośnicowicach: łącznie 283 próbki (66,9% ogółu próbek pobranych przez WIORiN), średni czas badania próbki przez laboratorium wynosił 62 dni, minimalny 14 dni, maksymalny 137 dni,
- IOR-PIB Terenowa Stacja Doświadczalna w Białymstoku: łącznie 7 próbek (1,7% ogółu próbek pobranych przez WIORiN), średni czas badania próbki przez laboratorium wynosił 10 dni, minimalny 6 dni, maksymalny 12 dni,
- Instytut Ogrodnictwa w Skierniewicach – Zakład Badania Bezpieczeństwa Żywności: łącznie 97 próbek (22,9% ogółu próbek pobranych przez WIORiN), średni czas badania próbki przez laboratorium wynosił 31 dni, minimalny 6 dni, maksymalny 77 dni,
- Centralne Laboratorium PIORiN w Toruniu – Pracownia Badania Pozostałości ŚOR: łącznie 24 próbki (5,7% ogółu próbek pobranych przez WIORiN), średni czas badania próbki przez laboratorium wynosił 27 dni, minimalny 8 dni, maksymalny 47 dni.

W toku realizacji planów kontroli WIORiN stosował się do poleceń GIORiN odnośnie planu poboru próbek ŚOR i próbek płodów rolnych na obecność pozostałości ŚOR. Zarówno próbki ŚOR, jak i płodów rolnych na obecność pozostałości ŚOR zostały pobrane zgodnie z ustalonym przez GIORiN planem pobierania próbek.

W uzasadnionych przypadkach, podczas kontroli interwencyjnych, pobierane były również dodatkowe próbki ŚOR i płodów rolnych do badań laboratoryjnych, po uprzednim uzgodnieniu tego faktu z GIORiN.

(akta kontroli str. 250 – 325, str. 30 – 54 i str. 328 - 386)

2.4. Roczne plany pracy oraz plany poszczególnych rodzajów kontroli na lata 2016 - 2018 opracował Dział Ochrony Roślin i Techniki WIORiN, w oparciu o wytyczne GIORiN, z uwzględnieniem propozycji, co do liczby kontroli, zgłaszanych przez Oddziały WIORiN.

Plany kontroli, stanowiące integralną część planu pracy WIORiN, zostały zatwierdzone przez PWIORiN, a następnie przekazane do realizacji Oddziałom WIORiN.

Plany kontroli obejmowały cztery typy kontroli:

- A** - kontrole wprowadzania do obrotu lub konfekcjonowania ŚOR, reklamy, przemieszczania, składowania, produkcji ŚOR,
- B** - kontrole stosowania ŚOR,
- C** - kontrole prowadzenia działalności w zakresie potwierdzania sprawności technicznej sprzętu przeznaczonego do stosowania ŚOR,
- D** - kontrole szkoleń w zakresie ŚOR.

Kontrole planowane z reguły obejmowały wszystkie zagadnienia, które należało sprawdzić w toku postępowania kontrolnego.

Zakres kontrolowanych zagadnień w poszczególnych typach kontroli, wynikał z zarządzeń GIORiN w sprawie zasad kontroli w zakresie ŚOR.

Oprócz kontroli planowanych, które miały charakter kontroli kompleksowej, w sytuacjach podejrzenia zagrożenia zdrowia lub podejrzenia naruszenia prawnego zakazu lub niedopełnienia prawnego obowiązku, WIORiN przeprowadzał kontrole interwencyjne, jak również podejmował kontrole problemowe, ukierunkowane na

określony obszar, m.in. sprawność techniczną sprzętu przeznaczonego do stosowania ŚOR.

Największą liczbę kontroli problemowych w tym obszarze przeprowadzono w 2016 r., by doprowadzić do uzyskania wskaźnika sprzętu z nieaktualnymi badaniami do poziomu około 20 % (zgodnie z Krajowym planem działania na rzecz ograniczenia ryzyka związanego ze stosowaniem ŚOR).

W trakcie kontroli inspektorzy WIORiN dokonywali ustaleń stanu faktycznego oraz oceny prowadzonej działalności w odniesieniu do obowiązującego prawa, a wyniki kontroli dokumentowali w protokołach kontroli (w uzasadnionych przypadkach stan faktyczny został odzwierciedlony w dokumentacji fotograficznej, stanowiącej załącznik do protokołu kontroli).

Jeżeli na podstawie wyników kontroli stwierdzone zostało naruszenie obowiązujących przepisów, WIORiN wszczynał postępowanie administracyjne. W 2017 r. WIORiN wydał decyzję administracyjną o zakazie wykonywania zabiegów ŚOR, przeznaczonych dla użytkowników profesjonalnych, do czasu ukończenia szkolenia podstawowego w wymaganym zakresie oraz uzyskania zaświadczenia o ukończeniu tego szkolenia oraz prowadzono postępowanie mandatowe za wykroczenia, wynikające z art. 76 ust.1 ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o ŚOR.

W miesiącu styczniu każdego roku okresu 2016 - 2018 opracowano, na podstawie częściowych sprawozdań z oddziałów WIORiN i według obowiązujących wzorów, otrzymanych z GIORiN, roczne sprawozdania z przeprowadzonych działań i wyników kontroli w obszarze ŚOR.

GIORiN nie wnosił uwag do sporządzonych i przedłożonych sprawozdań.

W latach 2016 - 2018 badania laboratoryjne, pobranych przez WIORiN próbek ŚOR, wprowadzonych do obrotu, nie wykazały odstępstw norm jakościowych w odniesieniu do parametrów, określonych w procesie rejestracji, skutkujących wycofaniem ŚOR z obrotu.

Wybrane losowo 3 kontrole (po jednej z każdego roku) w zakresie nadzoru nad obrotem i konfekcjonowaniem ŚOR nie wykazały nieprawidłowości w realizacji kontroli.

WIORiN otrzymywał z innych WIORiN-ów informacje w temacie dystrybuowanych na teren województwa podkarpackiego ŚOR z negatywnymi atestami. Przekazywane informacje dotyczyły dwóch ŚOR (Decis Ogród 015 EW, Karate Spray), przeznaczonych dla użytkowników nieprofesjonalnych w niedużych opakowaniach (30 ml, 100 ml, 500 ml).

W wyniku otrzymanych informacji PWIORiN zlecił podjęcie działań kontrolnych we wskazanych punktach obrotu.

Wyniki kontroli wykazały, że wadliwy towar został sprzedany indywidualnym nabywcom (na paragony) lub też przedsiębiorcy dokonali zwrotu ŚOR do punktu zakupu.

O dokonanych przez przedsiębiorców zwrotach, WIORiN poinformował WIORiN w Krakowie, celem objęcia produktu nadzorem.

Edyta Wilk – PWIORiN wyjaśniła, „że inspektorzy WIORiN posiadają ograniczone możliwości identyfikacji nabywców ŚOR (danych firmy/osoby kupującej, ilości zakupionego środka, rodzaju, nr partii) w punktach obrotu ŚOR z uwagi na przepisy prawne, które regulują ten obszar.

Przedsiębiorca ustawowo jest obowiązany prowadzić i przechowywać przez okres 5 lat dokumentację dotyczącą przechowywanych i wprowadzanych przez niego do obrotu ŚOR w taki sposób, aby z wyjątkiem zbycia ŚOR ostatecznemu nabywcy, umożliwiać określenie numeru partii i daty produkcji nabywanych i zbywanych ŚOR (art. 25 ust 3 pkt 4 ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o ŚOR).

Prawo nie określa sposobu dokumentowania numeru partii i daty produkcji nabywanych i zbywanych ŚOR, przy czym w praktyce w znacznej mierze

przedsiębiorcy realizują ten obowiązek poprzez umieszczanie na fakturze wymaganych informacji, dotyczących daty produkcji i numeru partii środka.

Ustalenie ścieżki dystrybucji ŚOR o określonej nazwie, numerze partii i dacie produkcji jest możliwe w przypadku zbycia ŚOR do dalszej odsprzedaży przedsiębiorcom, w oparciu o dokumenty sprzedaży (faktury, rachunki) i inne dokumenty, np. przewozowe, kartoteki magazynowe.

Zatem, jeżeli przedsiębiorca prowadzi sprzedaż ŚOR wyłącznie ostatecznemu nabywcy, w szczególności na paragony, nie ma możliwości uzyskania danych dotyczących nabywcy środka oraz danych dotyczących sprzedanego ŚOR.

Inspektorzy WIORiN w latach 2016 - 2018 dokonywali kontroli dokumentacji dotyczącej nabywanych i zbywanych przez przedsiębiorców ŚOR (faktury zakupu i sprzedaży) w celu prześledzenia asortymentu, wprowadzanych do obrotu środków, pod kątem, m.in. dopuszczenia ich do obrotu, a także w celu prześledzenia ścieżki dystrybucji środków.

Kontrole zostały przeprowadzone zgodnie z obowiązującym prawem, z zachowaniem wymogów wynikających z obowiązujących przepisów dotyczących kontroli przedsiębiorców: w 2016 i 2017 r. ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej¹⁰, a w 2018 r. ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców¹¹.

W 9 przeanalizowanych kontrolach stosowania ŚOR, przeprowadzonych w latach 2016 - 2018 (po trzy z każdego roku), na podstawie raportów z badań pobranych próbek produktów rolnych, WIORiN stwierdził następujące nieprawidłowości oraz podjął działania:

- w 5 kontrolach stwierdzono przekroczenie najwyższego dopuszczalnego poziomu pozostałości (NDP) i zastosowano procedurę powiadamiania, zgodnie z systemem wczesnego ostrzegania o niebezpiecznej żywności i paszach RASFF,
- w 3 kontrolach stwierdzono ŚOR, niezalecany do danej uprawy (poniżej NDP),
- w 1 kontroli stwierdzono środek, niewpisany do ewidencji zabiegów (poniżej NDP).

Badanie 4 próbek (truskawka, winogrona, por i soja), w których stwierdzono przekroczenie NDP zostało wykonane przez laboratorium IOR-PIB Oddział w Sośnicowicach, natomiast 1 próbka (pszenica) była badana w Laboratorium Instytutu Ogrodnictwa w Skierniewicach.

Czas badania próbek (od momentu przyjęcia do laboratorium do wykonania badań) w laboratorium IOR-PIB Oddział w Sośnicowicach wyniósł od 49 do 85 dni, natomiast w Laboratorium Instytutu Ogrodnictwa w Skierniewicach – 40 dni.

WIORiN wysłał w ciągu 48 godzin, powiadomienia informacyjne w systemie RASFF.

Próbki produktów rolnych (truskawka, winogrona, por) zostały pobrane w trakcie urzędowej kontroli stosowania ŚOR, z rosnących roślin na plantacji, przed zbiorem (rośliny przed dokonaniem zbioru nie są traktowane, jako żywność do spożycia).

O wykryciu pozostałości ŚOR w tych próbkach, została niezwłocznie powiadomiona Państwowa Inspekcja Sanitarna (PIS).

Przeprowadzone postępowania kontrolne przez WIORiN (po otrzymaniu wyniku badań próbki z laboratorium) wykazały, że przed otrzymaniem wyników badań, owoce truskawki zostały sprzedane, winogrona zostały przeznaczone na własne potrzeby konsumpcyjne, a w przypadku pora część plonu została sprzedana, natomiast pozostała ilość pora, zadowolowana w gospodarstwie, została zniszczona pod nadzorem pracowników PIS.

Próbki produktów rolnych (pszenica, soja) zostały pobrane w trakcie urzędowej kontroli stosowania ŚOR, po zbiorze roślin.

¹⁰ Dz. U z 2017 r., poz. 2168 ze zm.

¹¹ Dz. U. z 2018 r., poz. 646 ze zm.

O wykryciu pozostałości ŚOR w tych próbkach, została niezwłocznie powiadomiona PIS.

Edyta Wilk - PWIORiN wyjaśniła, że kontrolowani zadeklarowali, że ziarno pszenicy, w którym wykryto pozostałości środka biobójczego (to nie był ŚOR), zostanie przeznaczone na paszę (według powiatowego lekarza weterynarii ziarno to mogło być przeznaczone na paszę), natomiast soja zostanie przeznaczona do siewu we własnym gospodarstwie.

Pobieranie próbek płodów rolnych w trakcie urzędowej kontroli stosowania ŚOR ma na celu sprawdzenie, czy ŚOR stosowane są właściwie, tzn. zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa w tym obszarze.

W trakcie wykonywania czynności kontrolerzy korzystają z informacji zawartych w ZSI ORiN i odbywa się to na etapie:

- planowania kontroli (częstotliwość kontroli, kontrole z nieprawidłowościami, nieaktualne badanie sprzętu do stosowania ŚOR, nieaktualne zaświadczenie ukończenia szkolenia w zakresie ŚOR),
- prowadzenia czynności kontrolnych (sprawdzenie danych podlegających kontroli, w tym aktualność szkoleń i aktualność badań sprzętu do stosowania ŚOR),
- sporządzania sprawozdań z zakresu techniki i ochrony roślin.

Podczas kontroli stosowania środków ochrony roślin, inspektorzy WIORiN sprawdzają trwałość znaków kontrolnych, naklejanych przez podmiot badający sprzęt, na zbiorniku opryskiwacza, w przypadku pozytywnego wyniku badań. Nieprawidłowości w tym zakresie nie stwierdzono.

Wzór znaku określa rozporządzenie MRiRW z dnia 13 grudnia 2013 r. w sprawie potwierdzenia sprawności technicznej sprzętu przeznaczonego do stosowania środków ochrony roślin¹².

Numer znaku kontrolnego jest niepowtarzalny i składa się z siedmiu cyfr i litery. Pierwsze dwie cyfry stanowią identyfikator terytorialny województwa, na którego obszarze znajduje się siedziba podmiotu prowadzącego badania.

Numery znaków kontrolnych dla podmiotów prowadzących badania sprzętu do stosowania ŚOR z terenu województwa podkarpackiego przydziela WIORiN.

Osoby wykonujące czynności kontrolne zostały zaopatrzone w środki ochrony osobistej, tj.: rękawice jednorazowe, fartuchy ochronne, okulary oraz maseczki do ochrony dróg oddechowych, celem użycia w przypadku kontaktu ze ŚOR.”

W okresie 2016 - 2018 w trakcie realizowanych urzędowych kontroli w zakresie nadzoru nad potwierdzaniem sprawności technicznej sprzętu, przeznaczonego do stosowania ŚOR, inspektorzy WIORiN przeprowadzili 20 kontroli kompleksowych oraz 32 kontrole doraźne (w trakcie przeprowadzania badań sprzętu w terenie) przedsiębiorców/podmiotów wpisanych do rejestru przedsiębiorców/podmiotów, wykonujących działalność w ww. zakresie.

WIORiN prowadzi ewidencję numerów znaków kontrolnych, przydzielonych przez WIORiN, dla przedsiębiorców/ podmiotów, wykonujących działalność w zakresie potwierdzania sprawności technicznej sprzętu przeznaczonego do stosowania ŚOR. Protokoły kontroli kompleksowej oraz doraźnej, przeprowadzane przez inspektorów, zawierały opis ustaleń stanu faktycznego w zakresie warunków organizacyjno - technicznych prowadzonej działalności, wyposażenia diagnostycznego stacji kontroli, dokumentację sporządzoną z przeprowadzonych badań oraz ewidencję rozchodowanych znaków kontrolnych.

Ponadto w trakcie przeprowadzanych kontroli kompleksowych dokonywano sprawdzenia rzetelności badań w gospodarstwach rolników (posiadaczy przebadanych opryskiwaczy).

¹² Dz.U. z 2016 r., poz. 924.

Sprawdzeniu poddawano stan techniczny opryskiwaczy, prawidłowość i trwałość oznakowania znakami kontrolnymi oraz czy znaki są zgodne z obowiązującym wzorem zawartym w załączniku Nr 7 rozporządzenia MRiRW z dnia 13 grudnia 2013 r.

Wszystkie badania sprawności technicznej sprzętu potwierdzane były protokołami badania technicznego.

Przeprowadzone przez WIORiN kontrole nie stwierdziły nieprawidłowości w ww. zakresie.

Analiza 3 losowo wybranych kontroli WIORiN w zakresie sprawności technicznej sprzętu, przeznaczonego do stosowania ŚOR nie wykazała nieprawidłowości w tym zakresie.

W latach 2016 - 2018 w trakcie realizowanych planowanych kontroli urzędowych w zakresie nadzoru nad przedsiębiorcami/podmiotami, wykonującymi działalność w zakresie prowadzenia szkoleń w zakresie ŚOR, inspektorzy WIORiN przeprowadzili 18 kontroli kompleksowych oraz 23 kontrole w trakcie trwania szkoleń.

Do rejestru przedsiębiorców/podmiotów, prowadzących działalność szkoleniową w zakresie stosowania ŚOR, wpisanych było 22 przedsiębiorców/podmiotów.

Rejestr zamieszczony jest na stronie internetowej WIORiN.

Protokoły kontroli kompleksowej oraz kontroli prowadzonych w trakcie trwania szkolenia, wykonane przez inspektorów, zawierały opis ustaleń stanu faktycznego w zakresie warunków organizacyjno - technicznych prowadzonych szkoleń, wykorzystywanych pomocy dydaktycznych, niezbędnego sprzętu używanego do stosowania ŚOR oraz dokumentowania działań, związanych z prowadzeniem szkoleń i nie zawierały nieprawidłowości w kontrolowanym zakresie.

Analiza 3 losowo wybranych kontroli WIORiN (po jednej z każdego roku badanego okresu) nie wykazała nieprawidłowości i uchybień ze strony WIORiN w badanym zakresie.

(akta kontroli str. 328 – 824 i str. 30 - 54)

2.5. GIORiN określił Zasady rejestracji przedsiębiorców wykonujących działalność w zakresie wprowadzania ŚOR do obrotu lub konfekcjonowania tych środków¹³.

Wpisy do Rejestru dokonywane były w WIORiN na podstawie wniosku przedsiębiorcy, po złożeniu przez niego oświadczenia o spełnianiu warunków, wymaganych do wykonywania tej działalności.

Na etapie złożenia wniosku o wpis i samego wpisu kontrola WIORiN była ograniczona do badania wniosku pod względem formalnym.

Kompletny Rejestr z aktualnymi danymi udostępniany jest na stronie internetowej, administrowanej przez WIORiN, pod adresem <http://piorin.gov.pl/pk-rejestr/>.

W WIORiN Rejestr prowadzony jest w formie bazy danych w ZSI ORiN oraz w formie elektronicznej (tabela Excel).

W wersji papierowej w Dziale Ochrony Roślin i Techniki WIORiN przechowywane są akta rejestrowe przedsiębiorców prowadzących ww. działalność regulowaną, wpisanych do Rejestru, prowadzonego przez PWIORiN.

Akta rejestrowe zawierały dokumenty, stanowiące podstawę wpisu do Rejestru, zmiany wpisu, wykreślenia wpisu przedsiębiorcy z Rejestru.

Rejestr zawierał dane, określone w art. 27 ust 2 ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o ŚOR.

Aktualizacja danych w Rejestrze prowadzona była na bieżąco, niezwłocznie po wystąpieniu zmiany.

¹³ Zarządzenie GIORiN nr 16/ 2011 z dnia 28 lutego 2011 r.

Edyta Wilk – PWIORiN wyjaśniła, „że w WIORiN wnioski o wpis do rejestru przedsiębiorców wykonujących działalność w zakresie wprowadzania ŚOR do obrotu lub konfekcjonowania tych środków, rozpatrywane są w Dziale Ochrony Roślin i Techniki.

Wnioski złożone w oddziale terenowym WIORiN, po wstępnej weryfikacji, przekazywane są do WIORiN.

Jeżeli przedsiębiorca osobiście składa wniosek, poprawność wypełnienia dokumentu sprawdzana jest niezwłocznie w trakcie jego obecności, co pozwala uniknąć błędów w wypełnianych wnioskach i ewentualnych wezwań do uzupełnienia braków.

Rejestracji przedsiębiorców w WIORiN dokonuje się w ZSI ORiN.

Każdy przedsiębiorca posiada indywidualny numer rejestracyjny, który jest nadawany w ZSI ORiN w module dotyczącym rejestracji przedsiębiorców.

Data wpisu przedsiębiorcy do rejestru i numer rejestracyjny nadawane są automatycznie przez ZSI ORiN.”

Wpis przedsiębiorcy do Rejestru przedsiębiorców, wykonujących działalność w zakresie wprowadzania ŚOR do obrotu lub konfekcjonowania tych środków, potwierdzany był wydaniem z urzędu zaświadczenia przez PWIORiN.

Pracownicy WIORiN nie posiadają upoważnień do wydawania zaświadczeń o wpisie do Rejestru.

Numer rejestracyjny i data wpisu wskazane w zaświadczeniu były zgodne z numerem i datą zapisaną w ZSI ORiN, a zaświadczenie o dokonaniu wpisu do Rejestru przesyłane było do przedsiębiorcy za potwierdzeniem odbioru.

Analiza 10 ostatnio złożonych przez przedsiębiorców do WIORiN wniosków o rejestrację działalności w zakresie wprowadzania ŚOR do obrotu lub konfekcjonowania tych środków wykazała, że zostały zweryfikowane i pozytywnie rozpatrzone w ustawowym terminie, tj. przed upływem 7 dni od dnia ich doręczenia, tj. zgodnie z art. 27 b ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o ŚOR, a PWIORiN potwierdził dokonanie wpisu do Rejestru stosownymi zaświadczeniami, zgodnie z zapisem art.27 b ust. 3 ww. ustawy.

(akta kontroli str. 825 – 884, str. 893 - 942 i str. 30 - 54)

2.6. W latach 2016 – 2018 w WIORiN rozpatrzono 92 sprawy skargowe w zakresie wprowadzenia do obrotu ŚOR i nadzoru nad ich stosowaniem, z tego w 2016 r. - 33 sprawy, w 2017 r. – 35 spraw i w 2018 r. – 24 sprawy.

W trakcie kontroli w zakresie stosowania ŚOR pobrano 15 próbek interwencyjnych do badania na pozostałości środków, w tym 3 próbki gleby (2016 r.), 1 próbkę nasion (2017 r.) oraz 11 próbek materiału roślinnego (2016 r. – 5 próbek, 2017 r. – 1 próbkę, 2018 r. – 5 próbek)

Nie stwierdzono przekroczenia NDP w pobranych próbkach do badań na pozostałości ŚOR.

W trakcie prowadzenia spraw skargowych w zakresie wprowadzania ŚOR do obrotu, nie pobierano próbek ŚOR.

Analiza 10 spraw o najdłuższym okresie od momentu złożenia skargi do podjęcia czynności kontrolnych (trwały one od 13 do 28 dni) wykazała następujące przyczyny niepodjęcia natychmiastowych działań kontrolnych przez WIORiN:

- nie wymagały natychmiastowych interwencji,
- nastąpiło spiętrzenie wykonywanych zadań,
- wystąpiła konieczność zawiadomienia podmiotu o wszczęciu kontroli,
- zaszła konieczność ustalenia tożsamości osoby wykonującej zabiegi ŚOR i właściciela gruntów.

W okresie 2016 - 2018 WIORiN wszczynał postępowanie kontrolne również po otrzymaniu informacji w formie ustnej, telefonicznej lub e-mailowej.

Sprawy te dotyczyły łamania przepisów związanych ze stosowaniem ŚOR i stanowiły 39% (27 informacje telefoniczne, 7 informacje ustne i 2 informacje e-mailowe) wszystkich kontroli skargowych.

(akta kontroli str. 885 – 892, str. 1002 - 1004 i str. 30 - 54)

2.7. W okresie 2016 – 2018 w WIORiN została przeprowadzona 1 kontrola zewnętrzna w siedzibie WIORiN oraz w jednym Oddziale WIORiN w 2017 r. przez GIORiN.

Kontrola w siedzibie WIORiN obejmowała dokumentację wybraną przez kontrolujących z Działu Ochrony Roślin i Techniki oraz z 3 oddziałów.

Kontrolujący nie zgłosili istotnych zastrzeżeń odnośnie sposobu dokumentowania czynności kontrolnych w zakresie nadzoru nad obrotem i stosowaniem ŚOR oraz stwierdzili, że postępowanie administracyjne prowadzone przez Dział Ochrony Roślin i Techniki WIORiN było prawidłowe.

Kontrolujący nie wydawał PWIORiN zaleceń pokontrolnych.

(akta kontroli str. 30 - 54)

2.8. GIORiN informował WIORiN o wydaniu zezwoleń przez MRiRW, na okres nieprzekraczający 120 dni, w trybie art. 53 ust. 1 rozporządzenia PE i Rady WE Nr 1107/2009 z dnia 21 października 2009 r., dotyczącego wprowadzania do obrotu ŚOR i uchylającego dyrektywy Rady Nr 79/117/EWG i Nr 91/414/EWG na wprowadzenie do obrotu ŚOR w sytuacji nadzwyczajnej w ochronie roślin.

Prowadzenie nadzoru w zakresie wynikającym z zezwoleń, wydanych przez MRiRW w trybie art. 53 rozporządzenia PE i Rady WE Nr 1107/2009, jest obowiązkiem inspektorów WIORiN, prowadzących kontrole stosowania ŚOR, gdyż jednym z kontrolowanych zagadnień jest zgodność stosowania ŚOR z wymogami określonymi w etykiecie środka, stanowiącej załącznik do wydanego przez MRiRW zezwolenia na wprowadzenie danego środka do obrotu.

W 2017 r. MRiRW wydał, w trybie art. 53 rozporządzenia PE i Rady WE Nr 1107/2009, zezwolenie na wprowadzenie do obrotu, z przeznaczeniem do stosowania w lasach w celu zwalczania osnui gwiaździstej, ŚOR Dimilin 480 SC.

Inspektorzy WIORiN objęli specjalnym nadzorem stosowanie ŚOR Dimilin 480 S.C., przy użyciu sprzętu agrolotniczego, do zwalczania tego szkodnika w lasach na terenie powiatu kolbuszowskiego.

Kontrolowany, wykonując zabiegi ww. ŚOR dostosował się do wymogów, określonych w zezwoleniu MRiRW, na wprowadzenie środka do obrotu.

W 2018 r. GIORiN zalecił w formie pisemnej, aby w ramach kontroli stosowania ŚOR, objąć specjalnym nadzorem podmioty, które zaprawiają lub będą zaprawiały nasiona rzepaku ŚOR (zaprawami), zawierającymi w swoim składzie substancje czynne z grupy neonikotynoidów: Modesto 480 FS, Cruiser OSR 322 FS, Cruiser 70 WS (środki te przeznaczone są do przemysłowego zaprawiania nasion w systemie ESTA).

Ponadto zalecił przeprowadzenie wrywkowych kontroli u producentów rolnych, wysiewających materiał siewny, zaprawiony tymi zaprawami, celem weryfikacji wymogów, wynikających z zezwoleń MRiRW.

W ślad za poleceniem GIORiN zwrócenia, w toku sprawowanego nadzoru, szczególnej uwagi na zgodność obrotu i stosowania tych preparatów oraz zaprawionego materiału siewnego z warunkami zezwoleń, kierownicy oddziałów WIORiN zostali zobowiązani do podjęcia działań zgodnie z przedstawionymi wytycznymi.

W wyniku działań kontrolnych stwierdzono, że producenci rolni, wysiewający zaprawiony materiał siewny rzepaku, dostosowali się do wymogów zawartych w zezwoleniach MRiRW.

WIORiN nie był zobowiązany do pobrania i nie pobierał próbek rzepaku do badań na obecność neonikotynoidów.

Kontrola opakowań po wysianych nasionach rzepaku wykazała, że na opakowaniach zamieszczone były wymagane zwroty, określone w etykiecie, stanowiącej załącznik do zezwolenia MRiRW na wprowadzanie do obrotu ww. zapraw.

Na terenie województwa podkarpackiego nie dokonywano zaprawiania nasion rzepaku tego typu zaprawami.

(akta kontroli str. 30 - 54)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

WIORiN w pełni realizował zadania bezpośrednio mu przypisane, jak również prowadził nadzór nad podległymi oddziałami terytorialnymi w zakresie realizacji przez nich zadań związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa wprowadzania do obrotu i nadzoru nad stosowaniem ŚOR.

Sposób realizacji skarg, wniosków i petycji w tym szczególnie reagowanie na przypadki zatrucia pszczoł nie budzi żadnych zastrzeżeń ze strony NIK.

Działania WIORiN podejmowane, jako reakcja na informacje niesformalizowane i ustne oraz niezwłocznie podjęte działania, zmierzające do ścigania nielegalnego wprowadzania ŚOR do obrotu i łamania przepisów, związanych ze stosowaniem ŚOR, należy uznać za dobrą praktykę Inspektoratu.

OBSZAR

3. Skuteczność systemu bezpieczeństwa wprowadzania ŚOR do obrotu i nadzoru nad ich stosowaniem

Opis stanu
faktycznego

3.1. W przypadku stwierdzenia podczas kontroli stosowania ŚOR nieprawidłowości (przekroczenia NDP), na podstawie wyników analiz laboratoryjnych próbek płodów rolnych, wyznaczony pracownik WIORiN, biorący udział w przekazywaniu informacji w ramach systemu RASFF, wypełniał stosowny formularz powiadomienia RASFF i przekazywał wraz z wynikami analizy laboratoryjnej oraz z protokołem pobrania próbki płodów rolnych i informacją dotyczącą szczegółów/momentu pobrania tej próbki, do GIORiN na adres email: rasff@piorin.gov.pl.

Rośliny przed dokonaniem zbioru nie są traktowane, jako żywność i jako takie nie są objęte procedurą RASFF, nie mniej jednak w przypadku stwierdzenia, w wyniku badań laboratoryjnych, pozostałości ŚOR, przekraczających NDP w próbce płodów rolnych, pobranej z roślin na plantacji przed dokonaniem zbioru, pracownik WIORiN, zgodnie z obowiązującą procedurą, przekazywał do GIORiN powiadomienie informacyjne RASFF.

W latach 2016 - 2018, do GIORiN przekazanych zostało przez WIORiN pięć „powiadomień informacyjnych” RASFF, które dotyczyły:

- wykrycia w płodach rolnych: truskawki, winogrona, pory oraz soja substancji czynnych, występujących w tych płodach rolnych, niedozwolonych do stosowania w tych uprawach – 4 powiadomienia,

- wykrycia w próbce ziarna pszenicy substancji czynnej, występującej w preparatach biobójczych (na komary i kleszcze) w przekroczonych ilościach NDP – 1 powiadomienie.

Wszystkie powiadomienia informacyjne RASFF zostały przekazane do GIORiN w ciągu 48 godzin.

Analiza ww. powiadomień informacyjnych wykazała, że:

- czasokres działania WIORiN od pobrania próbek produktów rolnych do przekazania ich do laboratorium wynosił 2 dni w 4 przypadkach oraz 7 dni w 1 przypadku (dotyczyło próbki pszenicy),
- czasokres działań WIORiN od przekazania próbek do laboratorium do uzyskania wyników tych badań wynosił od 40 dni do 85 dni.

W analizowanych powiadomieniach alarmowych stwierdzono następujące czynności, podejmowane przez WIORiN:

1) Truskawki:

- wspólne pobranie próbki w gospodarstwie przez WIORiN z PIS odnośnie stosowania ŚOR, a po otrzymaniu raportu przekazanie treści zawiadomienia do PIS,
- 100 kg (100%) produktu sprzedano na rynku lokalnym indywidualnym, nieustalonym odbiorcom (raport z badań otrzymano po zbiorze truskawek),
- producenta truskawek ukarano mandatem karnym w wysokości 150 zł.

2) Pszenica:

- powiadomiono PIS o wynikach raportu, który odwrotnie powiadomił WIORiN o zablokowaniu sprzedaży pszenicy na cele spożywcze i o możliwości przeznaczenia pszenicy na cele paszowe (według informacji Powiatowego Lekarza Weterynarii w Ropczycach),
- producenta pszenicy ukarano mandatem karnym w wysokości 100 zł.

3) Winogrona:

- powiadomiono PIS o wynikach raportu, który odwrotnie powiadomił WIORiN o tym, że producent nie prowadzi sprzedaży tego produktu, lecz wykorzystuje go wyłącznie do własnych celów,
- producenta winogron ukarano mandatem karnym w wysokości 100 zł.

4) Por:

- powiadomiono PIS o wynikach raportu, który odwrotnie powiadomił WIORiN o fakcie, iż zabezpieczył 500 kg pora (29% zbioru), a następnie powiadomił o zniszczeniu zabezpieczonego zbioru,
- 1200 kg (71%) produktu sprzedano na rynku lokalnym nieustalonym, indywidualnym odbiorcom, przed otrzymaniem raportu z badań,
- producenta porów ukarano mandatem karnym w wysokości 300 zł.

5) Soja:

- powiadomiono PIS o wynikach raportu,
- 27,9 ton (77%) produktu sprzedano na rynku lokalnym jednemu, nieustalonemu odbiorcy (producent odmówił podania danych),
- wobec braku dowodów odnośnie przyczyn obecności ŚOR w produkcie w niedozwolonej ilości, WIORiN ponownie pobrał próbki z pozostałej partii soi, w której już nie wykryto przekroczeń NDP,
- producenta soi ukarano mandatem karnym w wysokości 200 zł.

Postępowanie WIORiN w ww. przypadkach było zgodne z zasadami funkcjonowania systemu RASFF, określonymi w rozporządzeniu PE i Rady WE z dnia 28 stycznia 2002 r.¹⁴, ustalającym ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego i ustanawiającym Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz procedury w sprawie bezpieczeństwa żywnościowego, a także z procedurą, zawartą w załączniku do zarządzenia GIORiN z dnia 24 maja 2013 r.¹⁵ w sprawie wprowadzenia zasad przekazywania informacji w ramach RASFF.

WIORiN prawidłowo podjął działania informacyjne RASFF w ramach nadzoru nad prawidłowym stosowaniem ŚOR, zapobiegające wprowadzeniu do obrotu żywności

¹⁴ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 178/2002 z dnia 28 stycznia 2002 r.

¹⁵ Zarządzenia Nr 7/2013 GIORiN z dnia 24 maja 2013 r.

z przekroczeniami NDP, jednak ze względu na długi okres oczekiwania na wyniki badań laboratoryjnych, nie udało się zapobiec ich wprowadzeniu do obrotu.

(akta kontroli str. 943 - 955)

3.2. Na terenie województwa podkarpackiego kontrolą WIORiN objęto dwóch producentów środków ochrony roślin, tj.:

- CIECH Sarzyna S.A. w Nowej Sarzynie, który dysponuje własnym laboratorium na potrzeby Zakładu.

- Synthos Agro Sp. z o.o. w Oświęcimiu, produkujący ŚOR w Zamiejskowym Zakładzie Produkcyjnym w Nowej Sarzynie.

WIORiN nie dysponuje wiedzą ilu producentów ŚOR, a także producentów płodów rolnych monitoruje produkcję środków i płodów rolnych, pod kątem jakości ŚOR oraz pozostałości środków w płodach rolnych.

WIORiN dysponuje natomiast wiedzą o liczbie laboratoriów akredytowanych, wykonujących badania próbek ŚOR, a to:

- IOR-PIB w Poznaniu Oddział w Sośnicowicach - Laboratorium Badania Jakości ŚOR,

- ICB Pharma Tomasz Świętosławski Sp. J. w Jaworznie.

Ponadto WIORiN dysponuje danymi o podmiotach, wykonujących badania laboratoryjne na obecność pozostałości ŚOR, a to:

- IOR-PIB w Poznaniu Zakład Badania Pozostałości ŚOR w Poznaniu,

- IOR-PIB w Poznaniu Oddział w Sośnicowicach - Laboratorium Badania Pozostałości ŚOR w Sośnicowicach,

- IOR-PIB w Poznaniu Terenowa Stacja Doświadczalna w Białymstoku,

- Instytut Ogrodnictwa w Skierniewicach - Zakład Badania Bezpieczeństwa Żywności w Skierniewicach,

- Centralne Laboratorium PIORiN Pracownia Badania Pozostałości ŚOR w Toruniu.

Do ww. laboratoriów WIORiN wysyła próbki ŚOR, pobrane podczas urzędowych kontroli, w ramach prowadzonego nadzoru nad jakością ŚOR, wprowadzanych do obrotu oraz próbki płodów rolnych i gleby, pobrane w trakcie urzędowych kontroli stosowania ŚOR, w celu sprawdzenia prawidłowości stosowania ŚOR, a także próbki płodów rolnych i gleby pobrane na zlecenie zainteresowanego podmiotu.

WIORiN informował zainteresowanych o możliwości poddania płodów rolnych badaniom na obecność pozostałości ŚOR, wskazując adresy laboratoriów, wykonujących badania.

(akta kontroli str. 949 - 955)

3.3. Współdziałanie PWIORiN z PIS, PWIJHARS oraz PWIOŚ odbywało się zgodnie z porozumieniem zawartym w dniu 20 stycznia 2015 r. na szczelbu centralnym pomiędzy GIS, GIORiN, GIJHAR-S oraz GIOŚ, mającym na celu zapewnienie bezpieczeństwa produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego.

Wymiana informacji pomiędzy tymi organami prowadzona była dla skutecznego zapobiegania i zwalczania zagrożeń dla zdrowia i życia konsumentów żywności, które mogą powstawać na etapie produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego.

Podstawą działań na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego był plan działania, realizowany w ramach ww. porozumienia, w którym określono na każdy rok, m.in.: priorytetowe obszary z punktu widzenia zidentyfikowanych oraz przewidywanych zagrożeń, harmonogram działań, plan pobierania próbek, podział zadań poszczególnych organów oraz zasady przekazywania informacji pomiędzy organami zaangażowanymi w realizację planu działania.

Do spraw realizacji planu działania powoływany jest w każdym roku zespół roboczy, którego pracę koordynuje PPWIS i w tym celu wyznacza terminy spotkań zespołu. Zespół roboczy ds. realizacji planu działania ustala szczegółowy plan wspólnych kontroli.

WIORiN w Rzeszowie prowadził wspólne z PIS kontrole w gospodarstwach produkcyjnych w zakresie stosowania ŚOR, w tym pobierał próbki płodów rolnych na obecność pozostałości ŚOR.

Kontrole w zakresie stosowania ŚOR, przeprowadzone wspólnie z pracownikami PIS w latach 2016 – 2018, przedstawiały się następująco:

1) 2016 r.:

a) plan kontroli – 38 kontroli, zrealizowano 46 kontroli, w tym 4 kontrolach stwierdzono nieprawidłowości,

b) pobrano 36 próbek płodów rolnych i ustalono:

- w 7 pozostałości ŚOR zalecane do danej uprawy, poniżej NDP,
- w 1 wykryto pozostałości ŚOR niezalecane do danej uprawy, poniżej NDP
- 1 wykryto przekroczenia NDP (powiadomienie informacyjne RASFF),
- zastosowane sankcje karne (mandat) – 3.

1) 2017 r.:

a) plan kontroli – 38 kontroli, zrealizowano 43 kontroli,

b) pobrano 26 próbek płodów rolnych i ustalono:

- w 9 pozostałości ŚOR zalecane do danej uprawy, poniżej NDP.

1) 2018 r.:

a) plan kontroli – 38 kontroli, zrealizowano 40 kontroli, w tym 5 kontrolach stwierdzono nieprawidłowości,

b) pobrano 26 próbek płodów rolnych i ustalono:

- w 7 pozostałości ŚOR zalecane do danej uprawy, poniżej NDP,
- w 3 wykryto pozostałości ŚOR niezalecane do danej uprawy, poniżej NDP,
- zastosowane sankcje karne (mandat) – 5.

WIORiN wspólnie z innymi inspekcjami prowadził analizy i oceny realizacji wspólnych kontroli i uzgadniał kierunki działań, wynikających ze specyfiki zagrożeń, które mogą powstawać na etapie produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego.

(akta kontroli str. 893 - 1001)

3.4. W latach 2016 – 2018 WIORiN nie przekazywał Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR) danych z kontroli w zakresie stosowania ŚOR ani też nie korzystał z prowadzonego przez ARiMR krajowego systemu ewidencji przy realizacji zadań inspekcji w zakresie kontroli stosowania ŚOR z powodu braku umocowania prawnego.

WIORiN nie przekazywał IJHARS danych, uzyskanych w wyniku czynności kontrolnych, również z powodu, jak wyżej.

W wyjaśnieniu Edyta Wilk – dyrektor WIORiN podała, „że od 1 stycznia 2019 r. obowiązuje treść ust. 3a - 3d w art. 95 dodanego w ustawie z dnia 18 grudnia 2003 r. o ochronie roślin¹⁶, z których wynika, że uzyskane w wyniku czynności kontrolnych informacje lub dane są nieodpłatnie przekazywane:

- ARiMR w zakresie niezbędnym do przeprowadzania kontroli administracyjnych i kontroli na miejscu, jako organowi kontroli, o którym mowa w art. 67 ust. 1 lit. a rozporządzenia wykonawczego Komisji UE Nr 809/2014 z dnia 17 lipca 2014 r. ustanawiającego zasady stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego

¹⁶ Dz. U. z 2017 r., poz. 2138 ze zm.

i Rady (UE) nr 1306/2013 w odniesieniu do zintegrowanego systemu zarządzania i kontroli, środków rozwoju obszarów wiejskich oraz zasady wzajemnej zgodności¹⁷

- IJHARS na wniosek tych organów w zakresie, w jakim są one niezbędne do prawidłowego sprawowania przez tę Inspekcję nadzoru nad jednostkami certyfikującymi w rozumieniu przepisów o rolnictwie ekologicznym oraz nadzoru nad produkcją ekologiczną.

Szczegółowy zakres przekazywanych informacji lub danych oraz sposób i terminy ich przekazywania miały określić porozumienia zawarte między GIORiN a ARiMR i GIJHARS.

W dniu 17 kwietnia 2019 r. zostało podpisane porozumienie pomiędzy GIORiN i Prezesem ARiMR w zakresie przekazywania danych i informacji, które zapewni spójność działań w przypadku stwierdzenia naruszeń warunków stosowania środków ochrony roślin, co wpłynie na eliminowanie zagrożeń, jakie mogłyby powstać w wyniku wystąpienia nieprawidłowości.”

(akta kontroli str. 949 – 955 i str. 1005 - 1013)

3.5. W latach 2016 – 2018 podstawą współdziałania WIORiN ze Służbą Celną w zakresie nadzoru nad przemieszczaniem i wprowadzaniem do obrotu ŚOR było porozumienie zawarte w dniu 18 września 2015 r. pomiędzy PWIORiN i dyrektorem Izby Celnej w Przemyślu.

Współdziałanie ww. organów polegało w szczególności na:

- wymianie informacji w zakresie przywozu z państw trzecich ŚOR, dotyczących wprowadzania na terytorium RP ŚOR przeznaczonych do stosowania w innych państwach członkowskich UE, w których są one dopuszczone do obrotu lub w państwach trzecich, ze wskazaniem tych państw oraz prób przemytu (z Ukrainy do Polski) ŚOR, niedopuszczonych do obrotu i stosowania w Polsce,
- wzajemnej pomocy w wykonywaniu czynności kontrolnych, w tym prowadzeniu wspólnych kontroli,
- przeprowadzaniu, na wniosek organów KAS, oceny towarów mogących stanowić ŚOR,
- pobieraniu, na wniosek organów KAS, w uzgodnieniu z GIORiN, próbek ŚOR do badań laboratoryjnych i przeprowadzaniu tych badań,
- współpracy w zakresie analizy ryzyka związanego z przemieszczaniem i wprowadzaniem do obrotu nielegalnych i podrobionych ŚOR,
- organizowaniu wspólnych szkoleń, których tematyką jest przeciwdziałanie nielegalnemu wprowadzaniu na terytorium RP ŚOR oraz dbałość o jednolitą interpretację przepisów prawa w zakresie przemieszczania i wprowadzania do obrotu ŚOR.

W ramach zawartego porozumienia pomiędzy PWIORiN a Dyrektorem Izby Celnej w Przemyślu, inspektorzy WIORiN i pracownicy IOR PIB Poznań Oddział Sośnicowice, na wniosek funkcjonariuszy Służby Celnej, dokonali w latach 2016 - 2017 poboru 10 próbek towaru, przemieszczanego przez teren województwa podkarpackiego w procedurze tranzytu.

Próbki preparatów zostały pobrane celem identyfikacji produktu pod kątem zgodności z informacją zamieszczoną na opakowaniu.

Wyniki badań wykazały, że zawartość substancji czynnej w stosunku do informacji zamieszczonej na opakowaniach w 2 próbkach była zgodna, w 3 próbkach częściowo zgodna, a w 5 próbkach niezgodna.

W 2016 r. średni czas badania próbek, pobranych na zlecenie Służby Celnej, wynosił 28 dni, przy czym jeden z wyników był już dostępny po 8 dniach, najdłuższe badanie trwało 51 dni (2 próbki).

¹⁷ Dz. Urz. UE L 227 z 31 lipca 2014, str.69 ze zm.

W 2017 r. próbki zostały przebadane w przeciągu 11 dni.

Otrzymane z laboratorium wyniki badań próbek, WIORiN w Rzeszowie przekazał Służbie Celnej, nadzorującej przemieszczany w procedurze tranzytu towar, który zgodnie z przekazaną przez Służbę Celną informacją, opuścił terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

WIORiN współdziała z Krajową Administracją Skarbową (KAS) na podstawie porozumienia zawartego w dniu 18 stycznia 2018 r. pomiędzy Dyrektorem KAS w Rzeszowie a PWIORiN, mającego na celu zapewnienie efektywnego i skutecznego wykonywania zadań w zakresie, m.in. nadzoru nad przemieszczaniem i wprowadzaniem do obrotu ŚOR.

Współdziałanie WIORiN z KAS w celu przeciwdziałania wprowadzaniu do obrotu nielegalnych ŚOR przedstawiało się następująco:

1) 2016 r.:

- wymiana informacji w zakresie wprowadzania ŚOR na terytorium RP – 4,
- wspólne kontrole – 1,
- ocena towarów mogących stanowić ŚOR – 3,
- pobieranie próbek ŚOR do badań laboratoryjnych – 8,
- organizowanie wspólnych szkoleń – 1.

1) 2017 r.:

- wymiana informacji w zakresie wprowadzania ŚOR na terytorium RP – 32,
- wspólne kontrole – 2,
- ocena towarów mogących stanowić ŚOR – 5,
- pobieranie próbek ŚOR do badań laboratoryjnych – 2,
- organizowanie wspólnych szkoleń – 1.
- spotkania w celu przeprowadzenia analizy ryzyka związanego z wprowadzaniem do obrotu nielegalnych ŚOR – 1.

1) 2018 r.:

- wspólne kontrole – 10,
- spotkania w celu przeprowadzenia analizy ryzyka związanego z wprowadzaniem do obrotu nielegalnych ŚOR – 1.

Edyta Wilk – dyrektor WIORiN wyjaśniła, „że w celu przeciwdziałania wprowadzaniu do obrotu nielegalnych, w tym podrobionych ŚOR, PIORiN uczestniczyła wraz z KAS (a w 2019 r. również z Komendą Główną Policji) w działaniach prowadzonych corocznie, poczynając od 2017 r., pod patronatem EUROPOL-u, w tzw. operacji Silver Axe.

Szczegółowy zakres podejmowanych działań i częstotliwość kontroli ustalana była na poziomie wojewódzkim pomiędzy stronami biorącymi udział w operacji Silver Axe, z uwzględnieniem specyfiki regionu i ustalonych obszarów ryzyka.

W okresie trwania operacji Silver Axe wzmożone zostały kontrole wprowadzania ŚOR na terytorium RP i wyprowadzania z terytorium RP, w trakcie których dokonywano weryfikacji przesyłek środków ochrony roślin pod kątem spełnienia przepisów rozporządzenia PE i Rady WE Nr 1107/2009 z dnia 21 października 2009 r., dotyczącego wprowadzania do obrotu ŚOR i uchylającego dyrektywy RE 79/117/EWG i 91/414/EWG, kontrole na targowiskach oraz w punktach sprzedaży środków ochrony roślin na województwa podkarpackiego.

Wyniki przeprowadzonych działań kontrolnych w ramach operacji Silver Axe, zostały wysłane do punktu kontaktowego na szczeblu centralnym, które były podstawą do sporządzenia wspólnego raportu krajowego z działań i przekazania do EUROPOL-u.

Dla powodzenia działań w ramach operacji Silver Axe, kluczowe znaczenie miała ścisła współpraca pomiędzy WIORiN, zwłaszcza w zakresie szybkiej wymiany informacji o przesyłkach zawierających środki ochrony roślin, jak również kooperacja z KAS.”

(akta kontroli str. 949 - 955)

3.6. W latach 2016 – 2018 PWIORiN nie wydawał decyzji administracyjnych, zakazujących przeznaczenia do spożycia produktów rolnych, zawierających pozostałości ŚOR, stwarzających zagrożenie dla zdrowia konsumenta ani też decyzji zakazujących ich wprowadzenia do obrotu.

W przypadku stwierdzenia, że w próbkach produktów rolnych stwierdzono przekroczenie najwyższego dopuszczalnego poziomu pozostałości ŚOR, WIORiN stosował procedurę powiadamiania, zgodnie z systemem RASFF.

Edyta Wilk – dyrektor WIORiN wyjaśniła, *„że wykrycia pozostałości ŚOR miały miejsce w próbkach produktów rolnych:*

- truskawka (próbka pobrana w 2016 r. - przed zbiorem z rosnących roślin) – owoce zostały sprzedane przed otrzymaniem wyniku badań,
- pszenica (próbka pobrana w 2017 r. – z ziarna przechowywanego w silosie) z przeznaczeniem na paszę,
- winogrona (próbka pobrana w 2017 r. - przed zbiorem z rosnących roślin) z przeznaczeniem na własne konsumpcyjne potrzeby,
- por (próbka pobrana w 2017 r. - przed zbiorem z rosnących roślin) – część plonu zostało sprzedane przed uzyskaniem wyniku badań, a pozostała ilość zadołowana, jako żywność i zniszczona pod nadzorem PIS,
- soja (próbka pobrana w 2018 r. – z nasion przechowywanych w magazynie) z przeznaczeniem do siewu we własnym gospodarstwie.”

(akta kontroli str. 250, str. 263 – 267 i str. 949 - 955)

3.7. W latach 2016 – 2018 WIORiN nałożył łącznie 117 mandatów za naruszenia, o których mowa w art. 76 ustawy o ŚOR, w łącznej kwocie 15,8 tys. zł (średnio 135 zł), w tym w 2016 r. - 24 mandaty na kwotę 3,0 tys. zł (średnio 125 zł) w 2017 r. – 57 mandatów w łącznej kwocie 8,1 tys. zł (średnio 142 zł) i w 2018 r. – 36 mandatów w łącznej kwocie 4,7 tys. zł (średnio 131 zł).

Najczęściej WIORiN stwierdzał następujące naruszenia przepisów ustawy o ŚOR:

- art. 76 ust. 1 pkt 19 – 47 mandatów (40% ogółu mandatów), na kwotę 6,9 tys. zł (43% łącznej kwoty),
- art. 76 ust. 1 pkt 20 – 24 mandaty (21% ogółu mandatów), na kwotę 3,0 tys. zł (19% łącznej kwoty),
- art. 76 ust. 1 pkt 5 – 13 mandatów (11% ogółu), na łączną kwotę 2,2 tys. zł (14% kwoty).

W ww. okresie nie stwierdzono odmowy przyjęcia mandatu.

Jedną sprawę WIORiN przekazał do organów ścigania, która została umorzona.

(akta kontroli str. 268 – 271)

3.8. W latach 2016 - 2018 w WIORiN przeprowadzono łącznie 22 kontrole wewnętrzne, w tym w 2016 r. - 11 kontroli w 2017 r. - 7 kontroli i w 2018 r. – 4 kontrole.

Kontrole wewnętrzne w WIORiN odbywały się na podstawie sporządzanego na poszczególny rok planu kontroli.

Kontrolę w oddziałach WIORiN przeprowadzali pracownicy działu, nadzorującego zagadnienia z zakresu ochrony roślin i techniki (zgodnie z zakresem czynności), w kolejności ustalonej w planie kontroli.

Edyta Wilk – PWIORiN wyjaśniła, *„iż kontrola wewnętrzna obejmuje dokumentację z roku poprzedniego i bieżącego (protokoły kontroli udostępnione w systemie e-Dok) z zakresu stosowania ŚOR (co najmniej trzy protokoły), obrotu ŚOR (dwa protokoły) oraz protokoły z kontroli kompleksowej i doraźnej przedsiębiorców/podmiotów prowadzących szkolenia oraz badania sprawności technicznej sprzętu do stosowania ŚOR.*

Z kontroli sporządza się opis stwierdzonych nieprawidłowości w dokumentowaniu czynności kontrolnych lub braku udokumentowania stanu faktycznego, wynikającego z zakresu kontroli.

Ocena stanu faktycznego dokonywana jest w oparciu o wybraną dokumentację, w odniesieniu do obowiązującego prawa w kontrolowanym zakresie oraz wytycznych GIORiN, określonych zarządzeniami w sprawie zasad kontroli z zakresu ŚOR.

Nieprawidłowości stwierdzane w trakcie analizy dokumentów dotyczyły dokumentowania w protokołach kontroli, m. in.: niepoprawnej oceny stanu faktycznego w odniesieniu do obowiązującego prawa, terminowości wszczęcia kontroli, braku daty odbioru upoważnienia do kontroli przez kontrolowanego.

Poprawność dokumentowania wyników kontroli wewnętrznych, prowadzonych przez pracowników oddziałów, jest sprawdzana i nadzorowana (wyrywkowo) w trakcie kontroli przez pracowników Działu dzięki funkcjonującemu w Inspektoracie systemie elektronicznego zarządzania dokumentami - EZD)."

(akta kontroli str. 1014 - 1018)

3.9. Realizacja wyznaczonych celów i mierników przez WIORiN w latach 2016 - 2018 przedstawiała się następująco:

a) cel – zapewnienie bezpieczeństwa fitosanitarnego, prawidłowości obrotu i stosowania ŚOR oraz wysokiej jakości materiału siewnego,

- mierniki:

- stosunek liczby kontroli i badań laboratoryjnych do liczby podmiotów potencjalnie poddanych kontroli (w szt./szt.):
 - w 2016 r. plan – 36950/130000; realizacja – 36166/130000;
 - w 2017 r. plan – 34428/130000; realizacja – 35503/130000;
 - w 2018 r. plan – 34028/130000; realizacja – 32127/130000;
- stosunek liczby stwierdzonych nieprawidłowości do liczby przeprowadzonych badań i kontroli:
 - w 2016 r. plan – 1,5%; realizacja – 1,7%;
 - w 2017 r. plan – 1,1%; realizacja – 0,9%;
 - w 2018 r. plan – 0,8%; realizacja – 0,7%;
- stosunek liczby kontroli i badań laboratoryjnych do liczby pracowników wykonujących kontrole i badania:
 - w 2016 r. plan – 302,9; realizacja – 296,4;
 - w 2017 r. plan – 279,9; realizacja – 304,4;
 - w 2018 r. plan – 278,9; realizacja – 270,0;

b) cel – zapewnienie wysokiej jakości materiału siewnego,

- mierniki:

- stosunek liczby stwierdzonych nieprawidłowości do liczby przeprowadzonych badań i kontroli:
 - w 2016 r. plan – 80/4500; realizacja – 45/4009;
 - w 2017 r. plan – 80/4000; realizacja – 83/3909;
 - w 2018 r. plan – 80/4000; realizacja – 53/3718;
- stosunek liczby kontroli i badań laboratoryjnych do liczby podmiotów potencjalnie poddanych kontroli:
 - w 2016 r. plan – 4500/130000; realizacja – 4009/130000;
 - w 2017 r. plan – 4000/130000; realizacja – 3909/130000;
 - w 2018 r. plan – 4000/130000; realizacja – 3718/130000;
- stosunek liczby partii materiału siewnego wycofanego z obrotu niespełniającego wymagań do liczby partii materiału siewnego poddanego kontroli:
 - w 2016 r. plan – 1,0%; realizacja – 0,9%;

- w 2017 r. plan – 1,1%; realizacja – 1,2%;
- w 2018 r. plan – 1,1%; realizacja – 0,64%;
- c) cel – zapewnienie bezpieczeństwa fitosanitarnego i prawidłowego stosowania ŚOR,
- mierniki:
 - stosunek liczby stwierdzonych nieprawidłowości do liczby przeprowadzonych badań i kontroli:
 - w 2016 r. plan – 475/32450; realizacja – 566/32157;
 - w 2017 r. plan – 285/30428; realizacja – 239/31594;
 - w 2018 r. plan – 185/30028; realizacja – 166/28409;
 - stosunek liczby kontroli i badań laboratoryjnych do liczby podmiotów podlegających kontroli:
 - w 2016 r. plan – 32450/130000; realizacja – 32157/130000;
 - w 2017 r. plan – 30428/130000; realizacja – 31594/130000;
 - w 2018 r. plan – 30028/130000; realizacja – 28409/130000.

Mimo nieznacznych odchyleń od planu (powyżej i poniżej wartości zakładanych w planie), WIORiN zrealizował w latach 2016 – 2018 zakładane cele i mierniki, związane z zapewnieniem bezpieczeństwa obrotu i stosowania ŚOR.

(akta kontroli str. 1019 - 1021)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

WIORiN podejmował niezwłocznie działania w przypadkach uzyskania informacji i sygnałów o możliwości wprowadzenia do obrotu ŚOR, niespełniających norm oraz produktów rolnych zawierających pozostałości ŚOR, zagrażające zdrowiu lub życiu konsumentów.

W przypadku produktów rolnych zawierających pozostałości ŚOR, zagrażające zdrowiu lub życiu konsumentów, działania WIORiN nie mogły okazać się w pełni skutecznymi z uwagi na długi okres oczekiwania na wyniki badań laboratoryjnych próbek, niezależny jednak od WIORiN.

W przypadku produktów rolnych zawierających pozostałości ŚOR, zagrażające zdrowiu lub życiu konsumentów WIORiN zastosował procedury RASFF.

Współpraca WIORiN z innymi organami państwowymi, samorządowymi i pozarządowymi w systemie bezpieczeństwa wprowadzania ŚOR do obrotu i nadzoru nad ich stosowaniem była właściwa, aktywna i nie budzi zastrzeżeń ze strony NIK.

OBSZAR

4. Działania informacyjne, promocyjne, edukacyjne w zakresie bezpieczeństwa obrotu i stosowania ŚOR

Opis stanu
faktycznego

4.1. WIORiN w latach 2016 - 2018 prowadził działalność informacyjno-edukacyjną dotyczącą bezpieczeństwa wprowadzania do obrotu i stosowania ŚOR. Ograniczanie zagrożeń związanych z wprowadzaniem do obrotu i nabywaniem ŚOR oraz wykonywaniem chemicznych zabiegów ochrony roślin, stanowi wsparcie dla krajowych producentów w wytwarzaniu odpowiedniej jakości żywności, spełniającej wysokie wymagania w zakresie bezpieczeństwa konsumenta, przy zminimalizowaniu negatywnej presji na środowisko naturalne.

Działania informacyjno-promocyjno-edukacyjne WIORiN dotyczyły następujących aspektów:

- badań technicznych opryskiwaczy i innego sprzętu do stosowania ŚOR,
- szkoleń podstawowych i uzupełniających w zakresie stosowania ŚOR sprzętem naziemnym,
- ewidencji zabiegów przy użyciu ŚOR,
- obowiązkowego stosowania integrowanej ochrony roślin przez profesjonalnych użytkowników,
- dobrowolnego systemu integrowanej produkcji,
- nielegalnego wwozu pestycydów z krajów trzecich,
- sprzedaży ŚOR sfałszowanych i niewiadomego pochodzenia,
- bezpiecznego stosowania ŚOR dla pszczoł i innych owadów zapylających,
- stosowania ŚOR w strefach ochronnych wód i cieków wodnych oraz terenów nieużytkowanych rolniczo.

Podjęte działania skierowane były do profesjonalnych użytkowników ŚOR, posiadaczy gospodarstw ekologicznych, wprowadzających ŚOR do obrotu w punktach sprzedaży, przedstawicieli starostw powiatowych, urzędów gmin, członków rad gmin, sołtysów, przewodniczących rad osiedli, przedstawicieli Podkarpackiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego, ARiMR, Inspekcji Weterynaryjnej, Podkarpackiej Izby Rolniczej w Rzeszowie.

Edyta Wilk – PWIORiN wyjaśniła, „że ww. działania prowadzone były zarówno z poziomu WIORiN jak też w dużej mierze przez oddziały terenowe.

Podczas prowadzonych kontroli stosowania ŚOR inspektorzy oddziałów terenowych uświadamiali rolników o możliwych zagrożeniach, wynikających z niewłaściwego stosowania środków, tj. środki niedozwolone w danej uprawie, niewiadomego pochodzenia, przekroczenia dawek, nieprzestrzegania okresów karencji i prewencji czy warunków bezpiecznego stosowania środków.

Użytkownicy ŚOR informowani byli podczas kontroli o możliwości negatywnego oddziaływania środków na pszczoły oraz o zagrożeniach, wynikających z zakupu ŚOR niewiadomego pochodzenia.

Profesjonalni użytkownicy środków zostali pouczeni o konieczności przestrzegania zasad integrowanej ochrony roślin.

Podczas kontroli podmiotów prowadzących szkolenia w zakresie ŚOR, w trakcie szkoleń z zakresu doradztwa, dotyczącego ŚOR oraz ich stosowania, pracownicy WIORiN odpowiadali na pytania uczestników ww. szkoleń, udzielali wyjaśnień dotyczących obowiązujących przepisów prawa i konsekwencji wynikających z nabywania i stosowania ŚOR niewiadomego pochodzenia.

Inspektorzy WIORiN informowali zainteresowanych o możliwości korzystania z Platformy Sygnalizacji Agrofagów na stronie www.agrofagi.com.pl.

Platforma Sygnalizacji Agrofagów jest podstawowym narzędziem transferu wiedzy do praktyki, służące udostępnianiu informacji, dotyczących środków ograniczających ryzyko, związane ze stosowaniem ŚOR dla zdrowia ludzi, zwierząt oraz dla środowiska.

Na platformie udostępniane były aktualne programy ochrony roślin, uwzględniające niechemiczne metody ochrony, metodyki integrowanej ochrony roślin oraz systemy wspomaganie decyzji w ochronie roślin.

Publikowane były także komunikaty prezentujące aktualne, istotne informacje z zakresu ochrony roślin.

Działalność informacyjno-edukacyjna prowadzona przez inspektorów terenowych, to również rozpowszechnianie informacji o bezpiecznym stosowaniu ŚOR w formie komunikatów, broszur, ulotek, pism itd. wśród użytkowników ŚOR, rolników, przedsiębiorców, mieszkańców wsi, urzędów miast i gmin, ośrodków doradztwa

rolniczego, Izby Rolniczej w Rzeszowie, dostępnymi drogami przekazu, tj. drogą elektroniczną oraz poprzez rozwieszanie komunikatów na tablicach ogłoszeń.”

(akta kontroli str. 1014 - 1018)

4.2. W latach 2016 - 2018 WIORiN rozpropagowywał wśród zainteresowanych komunikaty i ulotki o tematyce:

- zagrożenia dla pszczoł i innych zapylaczy,
- ograniczenie stosowania ŚOR zawierających chloropiryfos,
- sfalszowane ŚOR - zagrożenie dla zdrowia, życia i środowiska,
- ochrona pszczoł oraz stosowanie ŚOR przez użytkowników profesjonalnych,
- wymagania dla użytkowników profesjonalnych, stosujących ŚOR,
- nie pozwól, aby zabieg ochrony roślin zagrażał zapylaczom,
- integrowana ochrona roślin,
- sprawny opryskiwacz warunkiem skutecznego i bezpiecznego zabiegu ochrony roślin,
- badanie sprzętu do stosowania ŚOR.

W biuletynach Podkarpackiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego i Podkarpackiej Izby Rolniczej w Rzeszowie WIORiN publikował komunikaty dotyczące bezpieczeństwa wprowadzania do obrotu i stosowania ŚOR.

Treści materiałów informacyjno-edukacyjnych udostępnione zostały na stronie internetowej WIORiN w zakładce aktualności.

Na stronie www.piorin.gov.pl/rzeszow zamieszczano również komunikaty sygnalizujące termin rozpoczęcia zabiegu chemicznego celem zwalczania określonych agrofagów w uprawach, ważnych gospodarczo na terenie województwa podkarpackiego.

Strona internetowa WIORiN stanowi źródło informacji o planowanych zabiegach agrolotniczych, z zastosowaniem ŚOR na terenie województwa podkarpackiego.

Edyta Wilk – PWIORiN wyjaśniła, „że w okresie 2016 - 2018 WIORiN prowadzi działania informacyjno-promocyjne poprzez zorganizowanie stoiska z logo PIORiN, rozdawanie ulotek, broszur w trakcie udziału w corocznie organizowanych imprezach regionalnych:

- „Powiatowe Święto Chleba w Przeworsku”,
- „Festiwal Dziedzictwa Kresów w Baszni Dolnej”,
- „Dni Otwarte PODR w Boguchwale”,
- „Najlepsze gospodarstwo powiatu dębickiego.”

Inspektorzy WIORiN brali udział w konferencjach:

- „PIORiN z tradycją w przyszłość” w Centrum Konferencyjno – Wystawienniczym Instytutu Badawczego Leśnictwa w Sękocinie Starym (2018 r.),
- „Stalowa pszczoła nie istnieje”, mająca charakter cyklicznej konferencji naukowej z udziałem prelegentów z ośrodków akademickich, instytucji i firm zajmujących się ochroną pszczoł (2016 -2018 r.).

Aktualną i rzetelną wiedzę w zakresie bezpieczeństwa obrotu i stosowania środków ochrony roślin inspektorzy WIORiN przekazywali podczas posiedzeń rad powiatowych, Podkarpackiej Izby Rolniczej w Rzeszowie, Komisji Rolnictwa, Ochrony Środowiska, Bezpieczeństwa i Porządku Publicznego Rady Powiatu w Rzeszowie, spotkań organizowanych przez koła pszczelarzy i komisji ds. zatrucia pszczoł.

Inspektorzy WIORiN dwukrotnie (w 2016 i 2017 r.) uczestniczyli w zorganizowanym przez Polskie Stowarzyszenie Ochrony Roślin szkoleniu „Przeciwdziałanie nielegalnym i podrobionym ŚOR” w roli prelegenta.

Inspektorzy WIORiN uczestniczyli w szkoleniach dla rolników organizowanych na terenie powiatu leżajskiego przez podmioty przetwarzające owoce i warzywa.

Przypominano profesjonalnym użytkownikom ŚOR o zasadach prawidłowego użycia ŚOR, informowano o stronie internetowej WIORiN.

W 2018 r. PWIORiN zorganizował 2 szkolenia informacyjne (w Krośnie i Rzeszowie) dla użytkowników profesjonalnych, stosujących ŚOR w obszarach miejskich. Uczestnicy szkolenia otrzymali komunikat WIORiN „Wymagania dla użytkowników profesjonalnych stosujących środki ochrony roślin.”

W 2016 i 2017 r. pracownicy WIORiN prowadzili szkolenia specjalistyczne dla szkółkarzy (w Zasowie), uwzględniające tematykę zagrożeń, wynikających ze stosowania ŚOR oraz możliwości szerszego stosowania integrowanej ochrony roślin.

W każdym roku zostało przeszkolonych zostało 100 szkółkarzy.

Zadania związane z Krajowym planem działania na rzecz ograniczenia ryzyka związanego ze stosowaniem ŚOR na lata 2013 - 2017 i 2018 - 2022, WIORiN wykonuje w ramach posiadanych środków finansowych, przeznaczonych na realizację zadań będących w kompetencji Inspekcji.

WIORiN nie otrzymywał dodatkowych środków finansowych, wyodrębnionych na ten cel. WIORiN otrzymywał materiały informacyjne (ulotki, broszury, komunikaty), dotyczące przeciwdziałania wprowadzaniu do obrotu nielegalnych, w tym podrobionych ŚOR oraz ograniczania ryzyka związanego ze stosowaniem ŚOR, które zostały rozdysponowane, głównie wśród producentów roślin, sprzedawców i użytkowników ŚOR.

Podstawowym źródłem wiedzy o bezpiecznym dla zdrowia ludzi, zwierząt i środowiska stosowaniu ŚOR, z uwzględnieniem integrowanej ochrony roślin, są obowiązkowe szkolenia, dla profesjonalnych użytkowników ŚOR, osób dokonujących sprzedaży tych środków oraz doradców, świadczących usługi w zakresie ochrony roślin, prowadzone przez jednostki wpisane do Rejestru przez wojewódzkich inspektorów ochrony roślin i nasiennictwa.

Jednolite programy szkoleń, uwzględniają tematykę bezpiecznego wprowadzania do obrotu i stosowania ŚOR.”

(akta kontroli str. 1014 – 1018)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

WIORiN prowadził aktywne działania informacyjne, promocyjne i edukacyjne w zakresie wprowadzania do obrotu i stosowania ŚOR.

Z perspektywy zasięgu, aktywności i skuteczności działania te nie budzą zastrzeżeń ze strony NIK.

Pozytywnie należy również ocenić współpracę z organizacjami pozarządowymi, a także prowadzenie działalności informacyjno-edukacyjne przez WIORiN.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości, Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwagi ani wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Rzeszów, dnia 13 czerwca 2019 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie

Kontrolerzy
Mieczysław Fajger
główny specjalista k. p.

/-/

p.o. Dyrektora
Wiesław Motyka

/-/

Jacek Wolan
główny specjalista k. p.

/-/

Zmian w wystąpieniu pokontrolnym dokonał:

Wiesław Motyka

12/08/2019 r.

/.../

Dyrektor Delegatury
Najwyższej Izby Kontroli
w Rzeszowie